

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Rapport

Distriktsindeksen 2020

Distriktsindeksens sammensetning og vektning av indikatorer etter
Asplan Viaks gjennomgang av indeksen i 2019

Innledning

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) publiserte ny distriktsindeks i 2018. Som følge av tilbakemeldinger, valgte departementet å gjennomføre en ekstern gjennomgang av distriktsindeksen. Gjennomgangen ble foretatt av Taryn Ann Galloway og Sven Haugberg i Asplan Viak. Deres arbeid ble fulgt av en referansegruppe bestående av medlemmer fra kommuner og fylkeskommuner.

Asplan Viak (2019) foreslo to distriktsindekser. *Primærforslaget* var en indeks der geografi telte 60 pst. (SSBs sentralitetsindeks), demografiske utfordringer (befolkningsvekst siste ti år) telte 20 pst. og økonomisk vekst (sysselsettingsvekst og ensidig næringsstruktur) telte til sammen 20 pst. (10 pst.

hver). *Sekundærforslaget* var en indeks der geografi telte 40 pst., demografi 40 pst. og økonomisk vekst 20 pst. Indikatorene var ellers de samme. Samtlige kommuner og fylkeskommuner ble invitert til å gi innspill på Asplan Viaks forslag. Som en konsekvens av innspillene, valgte departementet å bruke Asplan Viaks sekundærforslag.

I denne rapporten dokumenterer vi oppbyggingen av den nye distriktsindeksen. Vi går ikke dypt inn på begrunnelsen for den nye distriktsindeksen. Begrunnelsen for distriktsindeksen er godt belyst både i KMDs rapport fra 2018, i Asplan Viaks rapport fra 2019 og i vurderingene av innspillene fra kommuner, fylkeskommuner og andre.

Sammendrag

Hva er distriktsindeksen?

Distriktsindeksen er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Distriktsindeksen er satt sammen av to typer indikatorer som måler kommunenes distriktsutfordringer. Disse er knyttet til

- geografiske ulemper, dvs. kommuner som er usentrale (har lite befolknings- og markedsgrunnlag og lang reiseavstand til andre eller større sentra)
- samfunnsutfordringer som følger av geografiske ulempene

Figur 1.1 Skjematisk framstilling av distriktsindeksens logikk og oppbygging.

Indeksen gir en rangering av kommunene etter graden av distriktsutfordringer. Indeksen beregnes slik at kommunene i indeksen vil få en (teoretisk) verdi mellom 0 og 100. Kommuner med de laveste verdiene har de største distriktsutfordringene. Kommuner med de høyeste verdiene har de minste distriktsutfordringene. Distriktsindeksen er dermed et verktøy for å peke ut distriktskommuner og for å vurdere forskjellen i distriktsutfordringer mellom kommuner.

Distriktsindeksen har vært uendret siden 2002

Distriktsindeksen har i stor grad vært uendret siden 2002. Behovet for å revidere distriktsindeksen er knyttet til fire forhold:

- Arbeidet med å revidere virkeområdene for distriktsrettet investeringsstøtte (regionalstøttekartet) og ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift (DA-området) starter om ikke altfor lenge. Distriktsindeksen er et verktøy i dette arbeidet.
- Målene for regional- og distriktspolitikken har blitt endret. Det tilsier også at innholdet i distriktsindeksen må vurderes nærmere.

- Begrepet "distrikt" har blitt konkretisert i Meld. St. 18 (2016–2017) Berekraftige byar og sterke distrikt og Meld. St. 5 (2019–2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden – Distriktsmeldingen.
- SSB har endret sin sentralitetsindeks, som er en sentral bestanddel i både den gamle og den nye distriktsindeksen.

Dette er nærmere beskrevet i kapittel 1.

Distriktsindeksen legger vekt på geografiske ulemper

Departementet har i arbeidet lagt vekt på at distriktsindeksen først og fremst bør ha som mål å peke ut distriktskommuner basert på geografiske ulemper. De geografiske ulempene er knyttet til liten størrelse (på lokale og regionale arbeids- og tjenestemarkeder) og lang avstand (til større og mer spesialiserte markeder). Disse ulempene fanges i stor grad opp i begrepet *sentralitet*.

SSB har utviklet en ny sentralitetsindeks. Den nye sentralitetsindikatoren måler nå både tilgjengelighet

til arbeidsplasser og tjenester fra der folk bor, innen det som oppfattes som grensen for daglige arbeids- og tjenestereiser. I tillegg er avstanden til arbeid og tjenester innarbeidet ved at arbeidsplasser og tjenester som ligger nærmere bostedet, betyr mer enn de som ligger lenger unna. Departementet mener at den nye sentralitetsindeksen er betydelig forbedret fra tidligere inndelinger etter sentralitet. Den gir en bedre beskrivelse av størrelsen på de arbeids- og tjenestemarkedene kommunene inngår i, og ikke minst tilgangen på disse. Den gir dessuten en kontinuerlig rangering av kommunene etter sentralitet. Departementet mener derfor SSBs sentralitetsindeks bør veie tungt. Vi legger likevel mindre vekt på sentralitetsindeksen nå, sammenlignet med departementets opprinnelige forslag. I nåværende distriktsindeks har geografiske ulemper samme vekt som i den gamle indeksen fra 2017, selv om sammensetningen av indikatorer er endret.

Dette er nærmere omtalt i kapittel 3.

Distriktsindeksen skal i tillegg fange opp samfunnsmessige utfordringer som følger av geografiulempene

Rangering av kommuner i en distriktsindeks kunne i utgangspunktet kun inneholdt indikatorer som fanger opp størrelses- og avstandsulempene. Det er slike ulemper distriktpolitikken er ment å kompensere for. Det er samtidig å forvente at disse ulempene gir seg utslag i svakere samfunnsutvikling. Ved å inkludere indikatorer som viser utviklingen på samfunnsområder som henger sammen med geografiulempene, sikrer vi at kommunene rangeres innbyrdes etter hvem som har størst distriktsutfordringer. Det er da viktig at indikatorene man tar inn, fanger samfunnsutfordringer som er spesifikke distriktsutfordringer. Det vil si at indikatorene samvarierer med sentralitet. Videre må indikatoren være egnet til å skille mellom distriktskommuner basert på geografiske ulemper, og samfunnsutfordringene må være forankret i regional- og distriktpolitiske mål. På dette grunnlaget har departementet valgt å ta med tre indikatorer for samfunnsutfordringer som følger av det å være distrikt:

Befolkningssammensetning/bosetningsmønster, målt som befolkningsutvikling de siste ti årene

I de nye målene for regional- og distriktpolitikken sies det at regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner i hele

landet vil legge til rette for å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret. En bærekraftig region har en balansert sammensetning av befolkningen. Nedgang i befolkningen i områder med størrelses- og avstandsulempene vil bidra til å ytterligere forsterke disse ulempene, og aldringen av befolkningen er særlig utfordrende for distriktene. Befolkningsutvikling er valgt som indikator fordi den både fanger utfordringer knyttet til å opprettholde bosetningsmønsteret og å opprettholde en balansert befolkningssammensetning. Befolkningsvekst fanger opp alle årsaker til at befolkningsstørrelsen endres, det vil si både flytting, fødselsoverskudd og befolkningsstruktur.

Økonomisk vekst, målt som sysselsettingsvekst de siste ti årene og ensidig næringsstruktur

Sentralt i målene for regional- og distriktpolitikken er regional balanse gjennom å sikre vekstkraft i alle deler av landet. Utfordringene her handler i stor grad om ulemper knyttet til avstander til større markeder og ulempene det medfører å være lokalisert i et mindre arbeidsmarked. Det finnes ikke offisiell statistikk for verdiskaping (bruttoprodukt) på kommunenivå. Sysselsettingsvekst er valgt som indikator fordi den samvarierer med endring i økonomisk vekst (endring i BNP), er lett tilgjengelig, og er lite påvirkelig av tilfeldige endringer.

Både byer og store kommuner har en mer variert næringsstruktur enn mindre kommuner. En differensert næringsstruktur gjør kommunen mindre sårbar overfor konjunktursvinger eller andre typer "sjokk" i økonomien. En variert næringsstruktur gir også flere ben å stå på når det gjelder potensialet for framtidig næringsutvikling, jmfør Asplan Viak (2019). Kommunenes beregnede verdi på Herfindahlsindeksen er valgt som indikator for å belyse variasjonen i den lokale næringsstrukturen. I likhet med sysselsettingsvekst er også grunnlaget for å beregne denne indikatoren lett tilgjengelig og dermed etterprøvbart.

Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.

Distriktsindeksens sammensetning og vektning

Med utgangspunkt i formålet med distriktsindeksen har vi fastsatt vektningen mellom indikatorene som følger:

Tabell 1.1 Vekting i ny distriktsindeks fra 2020.

Emnegruppe	Indikator	Vekting av indikator
Geografi	Sentralitet SSB, ny	40
Økonomisk vekst	Sysselsettingsvekst siste ti år	10
	Ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen)	10
Demografi	Befolkningsutvikling siste ti år	40
Alle emnegrupper	Alle indikatorer	100

Dette er nærmere omtalt i kapittel 5. Verdien for de enkelte indikatorene og samlet verdi på distriktsindeksen er omtalt i vedlegg 1.

Metodiske justeringer

Departementet følger metoden i Asplan Viak (2019) for å beregne indeksen. Langt på vei er dette nokså likt den tidligere metoden. Forskjellen er at vi gjør noen justeringer i hvordan ekstreme verdier i hver enkelt indikator håndteres. Tidligere ble 10 prosent av de største og minste verdiene i hver indikator gitt samme verdi. Nå lar vi i større grad verdiene stå uberørt og reduserer bare de mest ekstreme verdiene for hver indikator. Dette fører til større spredning mellom kommunene med de høyeste og laveste verdiene.

Asplan Viak (2019) foreslår også å standardisere distriktsindeksen til verdien 0 som da blir gjennomsnittet for alle kommunene. Distriktsindeksen vil med denne tilnærmingen anta verdier mellom ca -2,5 og + 2,5, med om lag to tredjedeler mellom +/- 1 og 98 pst. mellom +/- 2. Departementet bruker denne metoden, men velger å indeksere verdiene til mellom 0 og 100 for å få en sammenliknbar indeks som tidligere.

Dette er nærmere omtalt i kapittel 2.2.

Innhold

1	Behovet for revisjon og bruk av distriktsindeksen	8
1.1	Revidering av virkeområder for distriktsrettet investeringsstøtte og differensiert arbeidsgiveravgift	8
1.2	Distriktsindeksens funksjon og bruk er utvidet	8
1.3	Nye mål for regional- og distriktpolitikken	9
1.4	Begrepet "distrikt" er konkretisert	9
2	Valg av indikatorer, beregning av indeksverdier og kvalitetssikring	10
2.1	Kriterier for valg av indikatorer	10
2.1.1	Relevans – indikatoren skal fange opp distriktsutfordringer	10
2.1.2	Tilgjengelighet – indikatoren skal være tilgjengelig på kommunenivå	11
2.1.3	Robusthet og stabilitet – indikatoren skal i liten grad være følsom for tilfeldig variasjon	11
2.1.4	Representativitet – indikatoren skal reflektere den virkeligheten den er ment å representere	11
2.1.5	Distinkthet – indikatoren skal skille seg distinkt fra de andre indikatorene	11
2.1.6	Håndterbarhet – antall indikatorer skal begrenses	11
2.1.7	Likebehandling – alle kommuner skal behandles likt	11
2.2	Trunkering, standardisering, vektning og summering	11
2.2.1	Trunkering	11
2.2.2	Standardisering og indeksering	12
2.2.3	Vektning og summering	12
2.3	Kvalitetssikring	12
2.4	Datafangst	13
3	Geografiske ulemper og indikatorer knyttet til geografiulempen	14
3.1	Geografiske ulemper	14
3.1.1	Størrelsesulempen	14
3.1.2	Avstandsulempen	14
3.1.3	Oppsummering av geografiske ulemper	15
3.2	Indikator for geografiske ulemper	15
3.2.1	Sentralitet	15
3.2.2	Andre indikatorer som har vært vurdert	18
4	Samfunnsutfordringer og indikatorer knyttet til samfunnsutfordringer	19
4.1	Samfunnsutfordringer som inngår i distriktsindeksen	19
4.1.1	Økonomisk vekst	19
4.1.2	Befolkningsutvikling og befolkningssammensetning	19
4.2	Indikatorer for økonomisk vekst	20
4.2.1	Sysselsetningsvekst	20
4.2.2	Ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen)	23
4.3	Indikatorer for befolkningsutvikling og befolkningssammensetning	26
4.3.1	Andre indikatorer som har vært vurdert	28
5	Indikatorer i distriktsindeksen med tilhørende vektning	29
6	Bibliografi	32
7	Vedlegg	33
7.1	Sammensetning og vektning i tidligere utgaver av distriktsindeksen	33
7.2	Distriktsindeksen inkludert indikatorverdier og prosentvis avvik fra gjennomsnittet	35

Figurer

Figur 1.1	Skjematisk framstilling av distriktsindeksens logikk og oppbygging	3
Figur 2.1	Skjematisk framstilling av distriktsindeksens logikk og oppbygging og kriterer for valg av indikatorer	10
Figur 3.1	Sentralitetsindeks 2020 (SSBs nye sentralitetsindeks). Kommuner.	17
Figur 3.2	Fordeling av kommuner etter sentralitet 2020 (SSBs nye sentralitetsindeks). Histogram.	18
Figur 4.1	Sysselsettingsvekst 2008-2018 i pst. etter sentralitet.	21
Figur 4.2	Sysselsettingsvekst 2008-2018. Kommuner.	22
Figur 4.3	Fordeling av kommuner etter sysselsettingsvekst 2008-2018. Histogram.	23
Figur 4.4	Herfindahlsindeksen omvendt for privat sektor 2018. Kommuner.	24
Figur 4.5	Fordeling av kommuner etter Herfindahlsindeksen omvendt for privat sektor. Histogram.	24
Figur 4.6	Herfindahlsindeksen 2018. Kommuner.	25
Figur 4.7	Befolkningsvekst 2009-2019 i prosent etter sentralitet (SSBs nye sentralitetsindikator). Kommuner. ..	26
Figur 4.8	Befolkningsvekst 2009-2019. Kommuner.	27
Figur 4.9	Fordeling av kommuner etter befolkningsvekst 2009-2019. Histogram.	28
Figur 5.1	Distriktsindeksen 2020. Kommuner i Nord-Norge.	30
Figur 5.2	Distriktsindeksen 2020. Kommuner i Sør-Norge.	31

Tabeller

Tabell 1.1	Vekting i ny distriktsindeks fra 2020	5
Tabell 5.1	Indikatorer og vekting i distriktsindeksen	29
Tabell 7.1	KRD, før revisjonen av virkeområdene år 2000	33
Tabell 7.2	Mønnesland et al. (2002) og Johansen et al. (2006)	33
Tabell 7.3	KRD, revisjonen 2006	34
Tabell 7.4	KMD, ny distriktsindeks fra 2020	34
Tabell 7.5	Distriktsindeksen inkludert indikatorverdier og prosentvis avvik fra gjennomsnittet	35

1 Behovet for revisjon og bruk av distriktsindeksen

Sammensetningen og vektingen av indikatorene i distriktsindeksen har i hovedsak vært uendret siden 2002.¹ Departementet har derfor sett behov for en større gjennomgang av indeksen, både når det gjelder logikk og oppbygging. Behovet og tidspunktet for revisjonen er knyttet til flere forhold. Det er likevel verdt å nevne at distriktsindeksen ikke fanger opp virkningene av konjunkturedgangen som følger Covid-19-krisen.

1.1 Revidering av virkeområder for distriktsrettet investeringsstøtte og differensiert arbeidsgiveravgift

Distriktsindeksen blir brukt som hjelpemiddel til å avgrense virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte (det såkalte regionalstøttekartet) og virkeområdet for ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift (DA-området). Sammensetningen av distriktsindeksen blir derfor rutinemessig vurdert i forkant av revisjonen av disse virkeområdene.

For både regionalstøttekartet og DA-ordningen er befolkningstetthet det viktigste kriteriet slik regelverket er i dag. Når det gjelder DA-ordningen, er også befolkningsutviklingen i de aktuelle kommunene et viktig kriterium. Driftsstøtte innenfor regionalstøtteregelverket er hjemlet i målet om å redusere eller unngå nedgang i folketallet. Disse kriteriene anvendes på henholdsvis fylkes- og landsdelsnivå.

¹ Den første distriktsindeksen som er dokumentert ble utviklet i slutten av 1990-årene. Mønnesland et al. (2002) evaluerte den distriktpolitiske avgrensningen og foreslo en noe annerledes sammensetning og vekting av indikatorer. Mønneslands forslag ble i stor grad videreført i Johansen et al. (2006), som er den siste store eksterne gjennomgangen av distriktsindeksen før Asplan Viaks gjennomgang i 2019. Med noen mindre justeringer på enkeltindikatorer har sammensetning og vekting vært uendret siden 2002. Departementet valgte å videreføre distriktsindeksens sammensetning og vekting i 2013, jf. Meld. St. 13 (2012–2013).

Fordi distriktsutfordringer varierer mellom kommuner innenfor og utenfor fylkene og landsdelene som oppfyller de formelle kriteriene, er det ønskelig å kunne utøve en viss fleksibilitet i fastsettelsen av virkeområdene. Distriktsindeksen fungerer som et tilleggsverktøy for å avgjøre om noen kommuner i tilgrensende fylker og landsdeler bør inkluderes i virkeområdene, i stedet for kommuner innenfor disse fylkene og landsdelene der de distriktsmessige utfordringene er mindre. Slik sett får distriktsindeksen betydning i ytterkantene av virkeområdene.

1.2 Distriktsindeksens funksjon og bruk er utvidet

Distriktsindeksen brukes direkte i tildelingen av distriktstilskudd i inntektssystemet for kommunene. I nåværende fordelingsmodell vil den gamle distriktsindeksen (fra 2017) fortsatt bli benyttet. Departementet vil la inntektssystemutvalget se nærmere på de regionalpolitiske begrunnede tilskuddene i inntektssystemet i lys av ny distriktsindeks.

Distriktsindeksen ble for første gang tatt i bruk i fordelingen av distriktstilskuddene i inntektssystemet i 2009, når distriktstilskudd Sør-Norge ble innført. Distriktstilskudd Sør-Norge fordeles og differensieres etter verdien på distriktsindeksen, og småkommunetillegget i distriktstilskudd Nord-Norge differensieres også etter indeksen.

Fra 2014 har distriktsindeksens verdi blitt brukt for å fordele midler til fylkeskommunene innenfor programkategori 13.50 - Distrikts- og regionalpolitikk.

Dette betyr at distriktsindeksen har fått en større betydning over tid. Av denne grunnen har distriktsindeksen siden 2013 blitt oppdatert årlig av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Når verdien på distriktsindeksen blir brukt direkte på denne måten, øker det kravet om at indikatorene i indeksen fanger opp utfordringene den er ment å måle.

1.3 Nye mål for regional- og distriktpolitikken

Distriktsindeksen skal gjenspeile mål i regional- og distriktpolitikken. I Meld. St. 18 (2016–2017) *Berekraftige byar og sterke distrikt* la regjeringen opp til nye mål for regional- og distriktpolitikken som Stortinget har sluttet seg til. Målene legges også til grunn i Meld. St. 5 (2019–2020) *Levende lokalsamfunn for fremtiden – Distriktsmeldingen*. Målene for regjeringens regional- og distriktpolitikk er

«regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og berekraftige regionar i heile landet. Ein berekraftig region har ei balansert samansetjing av befolkninga og forvaltar menneskelege ressursar og naturressursar for utvikling og verdiskaping no og i framtida. Dette vil leggje til rette for å halde på hovudtrekka i busetjingsmønsteret.»

Målene er i Meld. St. 18 (2016–2017) begrunnet på følgende måte:

I Europa har regionalpolitikk i stor grad handla om å redusere skilnader i økonomisk velstand og levekår mellom regionar. Dette har òg vore viktig i Noreg. Her har i tillegg målet om å halde oppe hovudtrekka i busetjingsmønsteret stått sentralt, og hatt stor symbolkraft.

Den regionale balansen i Noreg er i hovudsak god. Dei regionale inntekts- og helseskilnadene er reduserte. Samanlikna med andre land er selssetjingsnivået høgt og arbeidsløysa låg i alle landsdelar. Hovudutfordringa no er å leggje til rette for naudsynte omstillingar som følgje av endringar i økonomi, klima og befolkning, og samstundes ta vare på dei små regionale skilnadene. Regional balanse blir difor eit viktig mål i tida framover.

Regional balanse handlar om å sikre vekstkraft, likeverdige levekår og berekraftige regionar i alle delar av landet. Godt fungerande verksemder er viktig for velferd, levekår og livskvalitet. Det gir grunnlag for busetnad. Gode levekår blir best sikra ved god nytting av ressursar, gjennom høg yrkesdeltaking og høg produktivitet i velfungerande arbeidsmarknader. Regjeringa legg vekt på at befolkninga skal ha tilgang på grunnleggjande tenester uavhengig av kor dei bur. Tilgangen på meir spesialiserte offentlege tenester vil variere med lokalisering av tenestetilboda.

Regjeringa legg vekt på å nytte ressursar i heile landet, både menneskelege og naturgjevne. Dei menneskelege ressursane legg grunnlag for framtidig vekst og utvikling. Balansert befolknings-samansetjing er ein føresetnad for berekraftig utvikling og for korleis busetjingsmønsteret utviklar seg. Naturen gir oss ei rekkje gode, og er viktig å ta vare på. Naturressursar er òg ei sentral kjelde til utvikling og verdiskaping. Vi må nytte dei på ein måte som er berekraftig for miljøet. Politikken må sørge for ei utvikling der vi tek vare på ressursane for framtidige generasjonar.

Dette gjev grunnlag for busetnad i alle delar av landet, og for å halde i hevd dei kulturelle og historiske verdiane i Noreg.

I kjølvannet av Covid-19-krisen, har arbeidsledigheten gått kraftig opp. Distriktsindeksen fanger ikke opp dette. Distriktsindeksen fanger opp langsiktige utfordringer.

Distriktsindeksen brukes bare i forbindelse med målrettede distriktpolitiske virkemidler, og målene for disse virkemidlene bør også være styrende for hvilke indikatorer distriktsindeksen skal inneholde. Målene for ordningene har variert over tid, men kan oppsummeres ved at de skal bidra til bosetning, arbeidsplasser, verdiskapende næringsliv og gode offentlige tjenester i områder med spredt bosetning, store avstander og svak samfunnsmessig utvikling.

1.4 Begrepet "distrikt" er konkretisert

Begrepet "distrikt" har i stortingsmelding Meld. St. 18 (2016–2017) *Berekraftige byar og sterke distrikt* blitt konkretisert. Tidligere har ikke dette begrepet blitt gitt et konkret innhold. I meldingen er begrepet omtalt som områder med særlige utfordringer på grunn av geografien (sentralitet, reiseavstand og befolkningstetthet) og eksempler er avstandsulemper, små markeder og ubalanser i befolkningssammensetningen. I Meld. St. 5 (2019–2020) *Levende lokalsamfunn for fremtiden – Distriktsmeldingen* er dette presisert ytterligere: *Distriktskommuner kjenetegnes ved at de har lite arbeidsmarked og liten tilgang til private tjenester, eller lang reiseavstand til større arbeidsmarkeder og tjenester.*

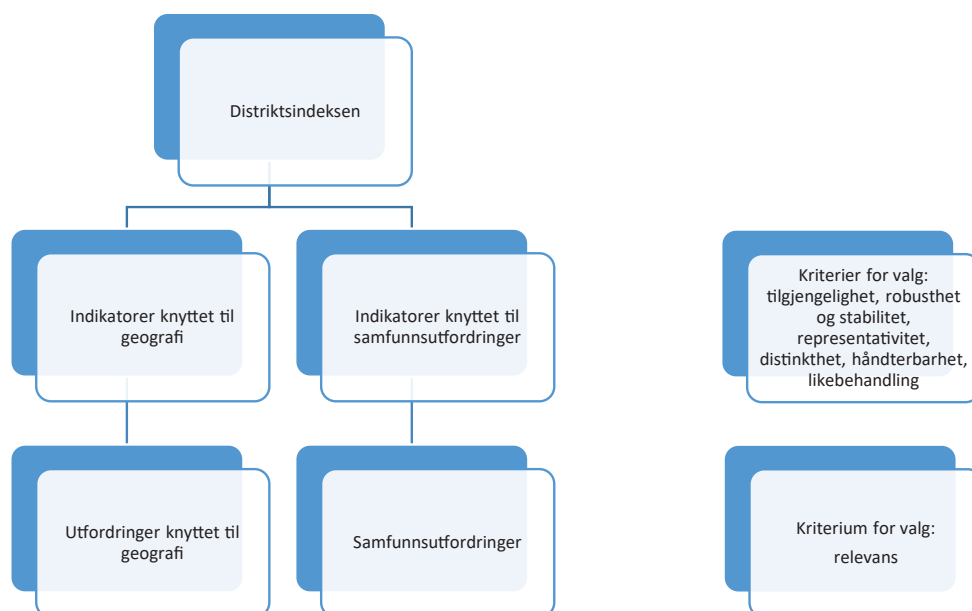
2 Valg av indikatorer, beregning av indeksverdier og kvalitetssikring

I dette kapitlet vil vi se nærmere på kriterier for valg av indikatorer og hvordan vi beregner distriktsindeksen ved å trunkere, indeksere og summere indikatorer. Vi avslutter kapitlet med å redegjøre for hvordan vi kvalitetssikrer distriktsindeksen.

2.1 Kriterier for valg av indikatorer

Distriktsindeksen er satt sammen av to typer indikatorer som måler kommunenes utfordringer knyttet til – geografiske ulemper, dvs. kommuner som er usentrale, med lite befolknings- og markedsgrunnlag og med lang reiseavstand – samfunnsutfordringer som følger av geografifilempene

Figur 2.1 Skjematisk framstilling av distriktsindeksens logikk og oppbygging og kriterer for valg av indikatorer.

Det er en rekke kriterier som er brukt for å velge de indikatorene som inngår i indeksen. Kriteriet om relevans regulerer hvilke forhold/utfordringer som er knyttet til det å være distrikt, jf. figur 2.1. Valg av indikator for å fange opp den konkrete distriktsutfordringen vurderes etter kriteriene tilgjengelighet, robusthet og stabilitet, representativitet, distinkthet, håndterbarhet og likebehandling.

2.1.1 Relevans – indikatoren skal fange opp distriktsutfordringer

Distriktsindeksen er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Indikatorerne må derfor fange opp samfunnsutfordringer som følger av å være en distriktskommune. Sentralt her er der-

for begrepet *distrikt*. I Meld. St. 18 (2016–2017) er *distrikt* beskrevet som områder med særlige utfordringer på grunn av geografien (sentralitet, reiseavstand og befolkningstetthet), avstandsulemper og små markeder, samt ubalanse i befolkningssammensetningen. I Meld. St. 5 (2019–2020) *Levende lokalsamfunn for fremtiden— Distriktsmeldingen* står det at “[d]istriktskommuner kjennetegnes ved at de har lite arbeidsmarked og liten tilgang til private tjenester, eller lang reiseavstand til større arbeidsmarkeder og tjenester”. Dette innebærer at distriktsindeksen skal ha vekt på indikatorer som fanger opp kommuner som er usentrale, dvs. med lite befolknings- og markedsgrunnlag og med lang reiseavstand.

Rangering av kommuner i en distriktsindeks kunne i utgangspunktet kun inneholdt indikatorer som fanger opp størrelses- og avstandsulemper. Det er slike ulemper distriktspolitikken er ment å kompensere for. Det er samtidig å forvente at disse ulempene gir seg utslag i svakere samfunnsutvikling. Ved å inkludere indikatorer som viser utviklingen på samfunnsområder som henger sammen med geografiulempene, sikrer vi at kommunene rangeres innbyrdes etter hvem som har de største distriktsutfordringene. Det som da er viktig, er at indikatorene man tar inn fanger opp samfunnsutfordringer som er spesifikke distriktsutfordringer, dvs. at indikatoren samvarierer med sentralitet. Videre må indikatoren være egnet til å skille mellom distriktskommuner basert på geografiske ulemper, og samfunnsutfordringen må være forankret i regional- og distriktspolitiske mål. Det bør altså være en høy terskel for å ta inn indikatorer på samfunnsutfordringer i tillegg til geografiindikatorene, for ikke å vanne ut det primære formålet med distriktsindeksen.

2.1.2 Tilgjengelighet – indikatoren skal være tilgjengelig på kommunenivå

Data for hver av indikatorene må være lett tilgjengelig på kommunenivå. Dette er nødvendig for å sikre løpende informasjonstilgang og mulighet for oppdatering. Det er også et mål at indikatorene skal være etterprøvbare og dermed tilgjengelige for andre. I praksis innebærer tilgjengelighetskravet at vi bruker data som kan hentes fra kilder som SSB (Statistikkbanken eller datakjøp), Panda eller Nav. Indikatorene bør også i hovedsak bygge på offisiell statistikk.

2.1.3 Robusthet og stabilitet – indikatoren skal i liten grad være følsom for tilfeldig variasjon

Indikatorene bør i liten grad være følsomme for tilfeldig variasjon og utslag fra år til år. Endringer i indikatorverdier bør reflektere substansielle endringer. Dette er spesielt viktig for de indikatorene som oppdateres årlig. Hvis indikatorer skal skiftes, bør det være tungtveiende grunner for det.

2.1.4 Representativitet – indikatoren skal reflektere den virkeligheten den er ment å representere

Indikatorene bør reflektere den virkeligheten de er ment å representere, dvs. at indikatoren er dekkende for samfunnsutfordringen den er ment å skulle reflektere.

2.1.5 Distinkthet – indikatoren skal skille seg distinkt fra de andre indikatorene

Hver av indikatorene bør skille seg distinkt fra de andre. Det betyr at hver indikator bør representere ett og bare ett distriktsproblem. Dersom korrelasjonen mellom to indikatorer er tett, trenger vi ikke begge.

2.1.6 Håndterbarhet – antall indikatorer skal begrenses

Antall indikatorer bør begrenses til et håndterbart nivå.

2.1.7 Likebehandling – alle kommuner skal behandles likt

Det er viktig at kommunene blir behandlet likt. Derfor må informasjon som påvirker indikatorverdier i distriktsindeksen være tilgjengelig for samtlige kommuner.

2.2 Trunkering, standardisering, vektning og summering

Hensikten med indeksen er å fordele kommunene relativt til hverandre for å kunne vurdere hvilke kommuner som har de største distriktsutfordringene. For å hindre at ekstremverdier påvirker indeksen i for stor grad blir indikatorene trunkert, mens standardisering gjør det mulig å summere ulike typer indikatorer. Indeksen beregnes slik at kommunene i indeksen vil få en gjennomsnittsverdi på 0. De kommunene som har lavest (negative) verdier, har de største distriktsutfordringene, mens kommunene med høyest verdier har minst distriktsutfordringer. Når vi har beregnet distriktsindeksen, indekserer vi den til verdier mellom 0 og 100 for å kunne bruke den på samme måte som tidligere.

2.2.1 Trunkering

Å trunkere betyr å kutte av. Slengere, eller ekstreme verdier, kan påvirke distriktsindeksen mye ved at indikatorverdien for flertallet av kommuner i for stor grad hopper seg opp rundt en medianverdi. Konsekvensen av en slik opphoping er at det kan bli vanskelig å skille kommunene fra hverandre. Det er derfor ønskelig å spre kommunene mer utover, slik at vi unngår dette problemet. Jo mer vi trunkerer, desto mer vil kommunene som ligger nær medianen, bli spredt utover. Samtidig ønsker vi ikke å undertrykke reelle utfordringer for den enkelte kommune. Dersom en kommune har en ekstremt lav verdi på en indikator, gir det uttrykk for at kommunen har spe-

sielle utfordringer som er sterkere enn det andre kommuner har.

Vi velger derfor å trunkere ekstremverdier for alle indikatorer. Dette gjøres ved at verdier som er 2,5 ganger større eller mindre enn standardavviket for det uveide gjennomsnittet, blir trunkert. Verdien blir i stedet satt til grenseverdien for trunkering. Dette er en mye mindre radikal metode for trunkering enn den som har vært i bruk til nå. I den gamle metoden blir de ti prosent laveste og de ti prosent høyeste verdiene trunkert. Dette har innebåret at over 80 kommuner (i overkant av 70 kommuner med ny kommunestruktur) har fått trunkert sine verdier. Den nye metoden gjør at langt færre kommuner blir trunkert, det vil si får oppjustert eller nedjustert sine indikatorverdier. De eksakte verdiene blir redegjort for i kapittel 3 og 4. Asplan Viak foreslo det samme i sin gjennomgang av distriktsindeksen.

2.2.2 Standardisering og indeksering

Asplan Viak (2019) foreslo i sin gjennomgang å standardisere verdiene for distriktsindeksen heller enn å indeksere dem. Med standardisering vil alle standardiserte indikatorer ha gjennomsnitt lik 0 og standardavvik lik 1. Det blir dermed lettere å forstå om en kommune ligger langt fra eller nært gjennomsnittet for en gitt indikator.

Vi anvender Asplan Viaks (2019) tilnærming. Samtidig er bruken av distriktsindeksen innarbeidet, og anvendelsen av den er enklere når den indekseres til verdier mellom 0 og 100. Vi velger derfor å videreføre den etablerte praksisen med å indeksere distriktsindeksen til verdier fra 0 til 100. Forskjellen fra tidligere er at vi indeksere distriktsindeksen etter at vi har laget distriktsindeksen på standardisert form. Dette gir et litt annet resultat enn om vi hadde indeksert verdiene utenom å ta veien om standardisering.

Alle indikatorene måler i utgangspunktet forskjellige fenomener. For å kunne måle indikatorene etter samme skala, standardiserer vi indikatoren. Standardisering gjøres etter følgende formel der x_i er indikatorverdien for kommune i , μ_x er gjennomsnittet og σ_x er standardavviket for indikatoren x :

Formel 1 – Formel for standardisering av indikatorverdier

$$\text{standardisert } x_i = \frac{(x_i - \mu_x)}{\sigma_x}$$

2.2.3 Vekting og summering

Til slutt gis den enkelte indikator en vekt. Vekten angir hvor stor prosent indikatoren skal telle i summeringen av indeksen. Den endelige verdien av distriktsindeksen for den enkelte kommune blir dermed summen av de enkelte trunkerte og standardiserte og veide indikatorene.

Hvis vi kaller distriktsindeksen for kommune i for DI_i , den enkelte standardiserte og trunkerte indikatorverdi for kommune i for x_{ji} for indikator j , n antall indikatorer og den enkelte vekt for indikatoren v_j , så er

Formel 2

– Formelen for distriktsindeksen i hver kommune

$$DI_i = \sum_{j=1}^n x_{ji} \cdot v_j$$

2.3 Kvalitetssikring

Kvalitetssikring handler om å vurdere om det er feil i tallmaterialet og om distriktsindeksen lar seg reproducere. Fra tid til annen endres definisjoner av statistikkvariabler. Et eksempel på dette er SSBs overgang fra bruk av Nav-data til A-ordningen når det gjelder sysselsettingsstatistikk. Slike definisjonsbrudd får konsekvenser, og de er ikke alltid nøytrale med hensyn til geografi. Vi gjennomgår derfor indikatorene og sammenlikner årgangene med hverandre. Dersom endringene i indikatorverdier er store, forsøker vi å avdekke årsakene til dette. I de fleste tilfeller vil det være reelle endringer som forårsaker sprang, men det kan også avdekkes enten feil eller endringer i produksjonsopplegget for statistikken. En annen feilkilde er grensejusteringer mellom kommuner. Dette kan føre til at indikatorer som går på endring over tid, enten over- eller undervurderes for de aktuelle kommunene.

Videre handler kvalitetssikringen om at det ikke er skjedd feil i databruk eller utregningen. Hovedgrepet her er at to medarbeidere lager distriktsindeksen uavhengig av hverandre. Dersom verdiene på distriktsindeksen er identisk, legger vi til grunn at vi ikke har gjort strukturelle feil i produksjonen av den.

Vi vil håndtere kommunesammenslåinger ved at vi beregner distriktsindeksen hvert år med kommunestrukturen som gjelder i det påfølgende året. Distriktsindeksen som foreligger i denne rapporten, bruker kommunestrukturen som gjelder fra og med 2020.

2.4 Datafangst

Kommunereformen har gjort det nødvendig å bruke data som er spesialbestilt fra SSB. Kommunereformen trådte i kraft fra og med 1.1.2020. Distriktsindeksen skal lages for den nye kommunestrukturen. For å få et mest mulig riktig bilde av tilstand og utvikling i den enkelte kommune, har vi derfor fått levert data for sentralitet, befolkning, sysselsetting og næringsstruktur med ny kommunestruktur. For befolkning og sysselsetting, har vi fått tidsserier tilbake til 2008.

Konsekvensene av at vi har fått egne tidsserier er at det er noe avvik mellom publisert statistikk i statistikkbanken og de dataene vi bruker i distriktsindeksen. Avvikene er i de fleste tilfeller ubetydelige, men i kommuner der det har vært grensejusteringer i forbindelse med kommunereformen, kan de være betydelige. Dette gjelder særlig de fem kommunene Narvik, Orkland, Heim, Hitra og Hamarøy. I disse kommunene er sysselsettingen i statistikkbanken satt til 0 i hele perioden 2008-2018. Det er åpenbart at dette ville gitt et uriktig bilde. Vi finner betydelig avvik også i andre kommuner, som Hammerfest og Nes.

3 Geografiske ulemper og indikatorer knyttet til geografiulemper

I dette kapitlet vil vi først gå igjennom hvilke geografiske ulemper distriktsindeksen skal fange opp (relevanskriteriet). Deretter redegjør vi for SSBs sentralitetsindeks som er vurdert som den indikatoren som er best egnet til å måle disse ulempene og som også møter kriteriene for indikatorvalg som er beskrevet i avsnitt 2.1. Vi gir i tillegg en kort oversikt over hvilke andre indikatorer som har vært vurdert for å måle geografiske ulemper.

3.1 Geografiske ulemper

En kjerne i regional- og distriktpolitikken er anerkjennelsen av at noen områder har særlige ulemper på grunn av geografien og dermed krever en ekstra innsats. Disse utfordringene kan summeres opp i:

1. Størrelsesulemper
  - a. For produsenter av varer og tjenester vil det blant annet bety små eller svake lokale markeder, særlig i tilgangen på relevant arbeidskraft og markedet for tjenesteytende næringer.
  - b. For husholdninger vil det bety fravær av tjenester (som derfor må tilfredsstilles ved å reise lenger). I tillegg vil bredden av arbeidsplasser være mindre.
2. Avstandsuremper
  - a. For produsenter av varer og tjenester vil det blant annet bety avstand både til viktige produkt- og leveransemarkeder (transport), og tjenestemarkeder (for eksempel finansinstitusjoner og kompetansemiljøer).
  - b. For husholdninger vil det særlig bety avstand til tjenester

Vi skal i det følgende behandle disse ulempene separat, men vi mener samtidig at de i stor grad er to sider av samme sak.

3.1.1 Størrelsesulemper

Størrelsesulemper kan defineres som ulemper ved små markeder. Disse ulempene gjelder både konsumentensiden av økonomien (husholdninger eller befolkningen generelt) og produsentensiden (leveran-

dører av varer og tjenester eller næringslivet). For husholdningene vil små markeder ha som konsekvens at utvalget av varer og tjenester blir lite, og mindre konkurranse vil gjøre at prisene blir høyere. Etterspørselen etter kompetanse blir mindre variert og vil dermed påvirke bosetningen.

Små arbeidsmarkedsregioner vil ha mindre bredde i næringsstrukturen, små næringsmiljøer, store avstander og mindre markeder. Slike strukturelle ulemper gjør det mer krevende å utnytte ressursene for vekst og verdiskaping, samt å omstille seg når det skjer større endringer i marked, teknologi eller råvaretilgang.

Størrelsesulempene kan også beskrives som fravær av agglomerasjonseffekter eller «bygevinster». Dette innebærer at større arbeidsmarkeder har bedre koblinger – mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, mellom kunder og leverandører, mellom partnere i felles prosjekter eller mellom entreprenører og investorer. Bedre kobling øker sjansen for at jobber blir besatt av de beste kandidatene, og at man får en jobb man trives i. Det er større tendens til å bytte jobb i større arbeidsmarkeder, noe som reduserer risikoen for å bli innelåst i en lite egnet jobb. Begge deler bidrar til økt produktivitet og kan være attraktivt for arbeidstakerne.

Et større marked åpner også for mer effektiv bruk av lokal infrastruktur og fasiliteter og et større mangfold av leverandører. Størrelsen og tettheten på regionen gir enkelte stordriftsfordeler i tjenesteproduksjonen. Samtidig kan det skapes grunnlag for konsentrasjon og spesialisering på bransjenivå. Størrelse og tetthet kan dessuten gi bedre grunnlag for kunnskapsspredning og innovasjon, og dermed høyere produktivitet (NOU 2015: 1 *Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd*).

3.1.2 Avstandsuremper

Avstandsuremper, eller manglende tilgjengelighet, kan defineres som ulemper med å få tilgang til markeder og tjenester. Dermed er avstandsuremper relevant for både konsumentensiden av økonomien (husholdninger eller befolkningen generelt) og pro-

dusentsiden av økonomien (leverandører av varer og tjenester eller næringslivet).

For befolkningen vil avstandsulempene være knyttet opp til mangel på, eller lange reiser forbundet med, ulike typer tjenester. Avstandsulempene kan sies å være speilsiden av manglende tilgjengelighet på ulike nivåer. Særlig spesialiserte tjenester eller større utvalg av private varer og tjenester lokaliseres gjerne i større byer. Generelt vil avstandsulempene dermed øke jo mer spesialisert en vare eller tjeneste er. Noen tjenester er kun tilgjengelige internasjonalt. Dette gjelder for eksempel turistdestinasjoner i utlandet. Derfor kan vi også snakke om internasjonal tilgjengelighet.

For næringslivet vil avstandsulempene dels være knyttet til lange avstander og dermed høye transport- eller reisekostnader. Reisekostnader oppstår både som en følge av reiseutgifter, for eksempel flybillett, men også i form av medgått reisetid. Avstandsulempene forsterkes også av manglende regularitet, for eksempel på fergeforbindelser eller flyavganger. Avstandsulempene er også en faktor for reiselivsbransjen. Mangelfull, kostnadskrevenende eller irregulær transport vil svekke tilgjengeligheten til det enkelte sted som reisedestinasjon. For en åpen økonomi som den norske vil internasjonal tilgjengelighet også være en viktig faktor.

Det er også dokumentert at informasjonsutveksling – både i form av omfang og kvalitet – reduseres med geografisk avstand. Dette innebærer blant annet at banker, andre långivere og investorer som er lokalisert utenfor en region, vil ha mindre informasjon om lokale entreprenørers og etablerte bedrifters markedspotensial enn lokale kapitalaktører har. Bedrifter som er lokalisert i regioner med tynne kapitalmiljøer, vil ha mindre og/eller dyrere tilgang på kapital enn bedrifter i andre regioner. Det vil videre være høyere kostnader forbundet med å identifisere og bygge et relevant bedriftsnettverk til potensielle kunder, leverandører og samarbeidspartnere som er lokalisert langt fra bedriften selv (Jakobsen et al. 2015).

3.1.3 Oppsummering av geografiske ulemper

Som nevnt innledningsvis er størrelses- og avstandsulemper i stor grad to sider av samme sak. Lange avstander til arbeidsplasser og tjenester gjør at størrelsen på de lokale og regionale markedene blir små. Vi har derfor behov for indikatorer som fanger opp forskjellene i størrelsene på markedene og på avstand til større og mer spesialiserte markeder og tjenester.

Gitt disse ulempene er det å forvente at næringslivet i små og isolerte markeder har svakere vekst enn næringslivet i større markeder. Mindre variert arbeids- og tjenestetilbud gjør også at vi kan forvente at befolkningsutviklingen vil være svakere. Slike samfunnsutfordringer som følger av det å være en distriktskommune, drøftes nærmere i kapittel 4.

3.2 Indikator for geografiske ulemper

I dette avsnittet skal vi redegjøre for SSBs sentralitetsindeks som vi mener er best egnet til å måle utfordringene knyttet til avstand og størrelse. Vi har i rapporten fra KMDs gjennomgang av distriktsindeksen fra 2018 (KMD, 2018) forklart hvilke vurderinger vi har gjort, og ytterligere begrunnelser finnes også i Asplan Viak (2019).

3.2.1 Sentralitet

Sentralitet er en indikator som fanger opp både avstandsulemper og størrelsesulemper. Tidligere er NIBR 11 benyttet som indikator. I 2017 presenterte SSB en ny sentralitetsindeks for kommunene. Indeksen ble oppdatert i 2018 og i 2020 med ny kommunestruktur. SSBs sentralitetsindeks gir en mer presis rangering av kommunene etter essensielle egenskaper for avstandsulemper og størrelsesulemper. Grunnen til dette er følgende:

1. Indeksen er basert på utregninger fra hvor folk bor og arbeider i tillegg til deres tilgang på tjenester på grunnkrets nivå. Ved å benytte grunnkretser², fanger man opp både bosetting og lokalisering av arbeidsplasser og tjenester innad i kommunen, og hvilken tilgang folk i ulike deler av kommunen har til arbeidsplasser og tjenester i andre kommuner. Dette gjør at sentralitet dels bestemmes av om folk bor tett på arbeidsplasser og tjenestene på et sted, og hvor mange arbeidsplasser og tjenester det er mulig å nå med en reisetid på 90 minutter. I sentralitetsindeksen teller tilgang til arbeidsplasser 2/3 og tilgang til tjenester 1/3.

² Basert på koordinater for hvor folk bor, er det laget et befolkningstyngdepunkt for hver befolkede grunnkrets. Tilsvarende ble det laget et sysselsatte-tyngdepunkt for hver grunnkrets (med sysselsatte). Deretter ble reisetid fra alle befolkningstyngdepunkt til alle sysselsatte-tyngdepunkt og servicefunksjoner beregnet.

- Arbeidsplasser og tjenester som ligger nær i tid, teller mer enn de det tar lengre tid å reise til. Det er lagt inn en avstandsmotstand utledet fra data fra Reisevaneundersøkelsen 2013/2014, ut fra hvor lenge folk reiste til henholdsvis arbeidsreiser og for å benytte seg av tjenester. Det betyr at arbeidsplasser og servicetilbud som ligger langt unna, teller mindre enn arbeidsplasser og servicetilbud som er nær hjemmet. En arbeidsplass 45 minutter unna bostedet teller ca. 10 prosent av en arbeidsplass som ligger under ett minutt fra bostedet. Reisetiden er målt etter (bil)vei med kjøretid etter skiltet hastighet.
- Indeksen gir en kontinuerlig rangering av kommunene etter sentralitet. Tidligere ble kommunene plassert i grupper av sentralitet. Det gjorde at plasseringen av kommuner etter sentralitet ble veldig avhengig av faste terskelverdier: størrelsen på tettsteder og grenser for reisetid og pendling til tettstedet fra omkringliggende kommuner. Den nye sentralitetsindeksen skiller også bedre mellom senterkommunen i en arbeidsmarkedsregion og omlandskommunene.
- Sentralitet defineres både av reisetid inn til et senter og reisetid ut fra et senter. Dette gjør at en forholdsvis stor by som ligger forholdsvis isolert til, vil ha lavere sentralitet enn en by av mindre størrelse som ligger nær andre folkerike kommuner.

Sentralitetsindeksen antar verdier fra 0 til 1000. 0 er en teoretisk verdi der kommunen ville fått en slik verdi dersom den var uten tilgang til arbeidsplasser og tjenester.

1000 er den normative verdien som tilordnes den mest sentrale kommunen i Norge. Dette er Oslo.

Sentralitetsindeksen ble oppdatert i 2020 i lys av kommunereformen. I forbindelse med oppdateringen avdekket SSB noen databehandlingsfeil i 2017-versjonen av indeksen. Kvaliteten på noen av inputdataene var også forbedret. I tillegg kommer faktiske endringer i bosettingsmønster, næringslivet og veinettet. Alle endringene som ble gjort i forbindelse med oppdateringen i 2020 er dokumentert i SSBs rapport om sentralitetsindeksen (SSB, 2020).

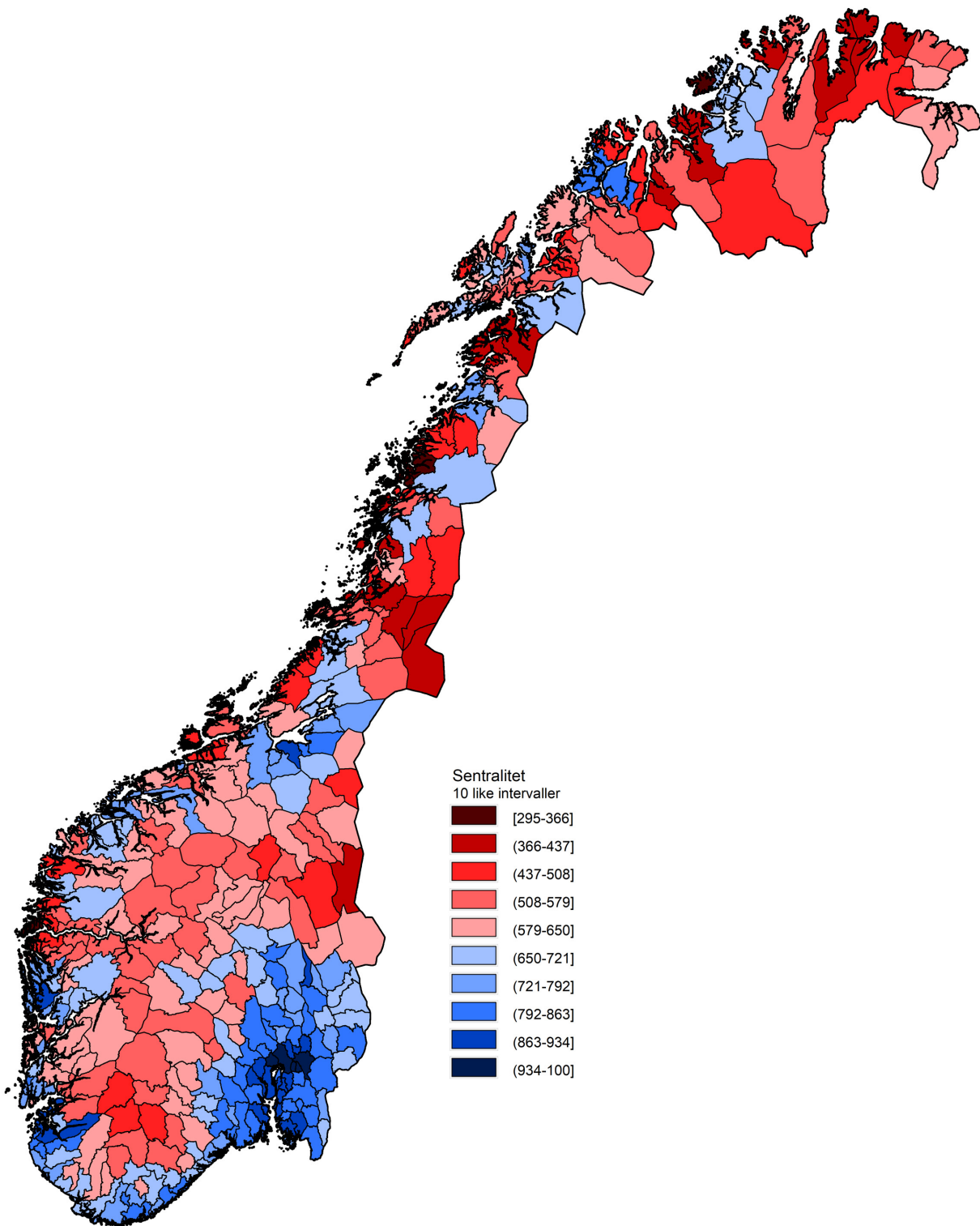
Figur 3.1 viser sentralitetsindeksen etter 10 like intervaller. Det store arbeids- og tjenestemarkedet i Oslo, samt at Østlandet består av flere store kommuner og byer med forholdsvis korte avstander, gjør at de 12 mest sentrale kommunene ligger på det sentrale Østlandet. Deretter kommer de øvrige storbyene, Bergen (13), Trondheim (14) og Stavanger (15)).

Oslo, de søndre delene av Viken og Innlandet, samt deler av gamle Vestfold, har relativt høye verdier på indeksen. Vi ser dermed at de mest sentrale kommunene ligger på det sentrale Østlandet, der det er forholdsvis mange store og mellomstore sentre og kommuner med forholdsvis korte avstander. Vi ser videre at det går et belte av forholdsvis sentrale kommuner fra byene i gamle Telemark langs Agder-kysten og Jæren til Stavanger. Deretter gjør fjordkryssingene at det blir en miks av sentrale og mindre sentrale kommuner fra Haugesund til Trondheim. Fra Trondheim gjør kort avstand mellom flere småbyer at det går et belte av forholdsvis sentrale kommuner nordover til Namsos. Byene i Nord-Norge ligger forholdsvis spredt, og det er liten befolkning i omkringliggende kommuner. Dette gjør at disse byene får en lavere sentralitet enn byer på tilsvarende størrelse i Sør-Norge, særlig på Østlandet. Tromsø med over 76 000 innbyggere har for eksempel fått lavere sentralitet enn byer som Grimstad (23 000) og Halden (31 000), som ligger relativt nær andre folkerike områder.

Den laveste verdien på indeksen har Utsira med 295. Fordi Utsira er en isolert øykommune, bestemmes sentralitetsnivået utelukkende av tilgangen på arbeidsplasser og tjenester på Utsira. Mange av de mest usentrale kommunene i indeksen er øykommuner eller har bosetning på øyer uten fastlandsforbindelse i form av bro eller tunell, som Lurøy, Rødøy, Træna, Solund, Hasvik, Loppa, Røst og Leka. 49 av de 100 minst sentrale kommunene ligger i Nord-Norge. Dette innebærer også at over halvparten av kommunene i Nord-Norge er blant de 100 minst sentrale i landet. Ellers ligger de minst sentrale kommunene i Namdalen og på Trøndelagskysten, i kyst- og fjordstrøk på Vestlandet og i de indre dal- og fjellstrøkene i Agder, Telemark, Oppland og Hedmark.

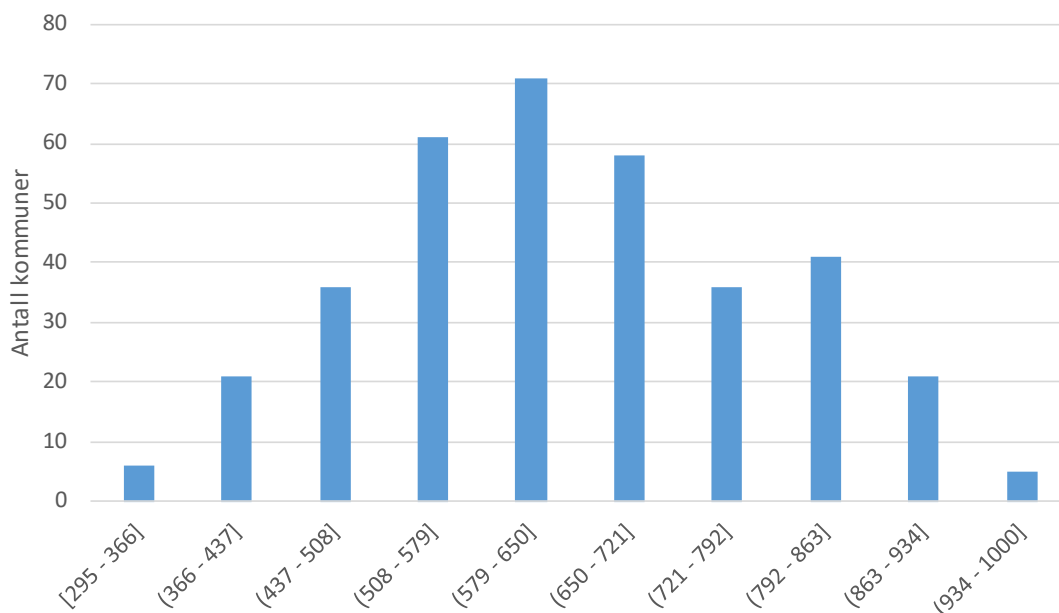

Figur 3.1 Sentralitetsindeks 2020 (SSBs nye sentralitetsindeks). Kommuner.

Kart: KMD.

Figur 3.2 Fordeling av kommuner etter sentralitet 2020 (SSBs nye sentralitetsindeks). Histogram.

Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

Figur 3.2 viser fordelingen av kommuner etter sentralitet i ti like intervaller. De samme intervallene er presentert i kartet i figur 3.1. Indeksen er rimelig normalfordelt med ganske god spredning blant de aller minst sentrale kommunene. Dette er en forskjell fra den gamle NIBR 11, som hadde 60 kommuner på det minst sentrale nivået. Flertallet av kommunene befinner seg på verdier mellom 508 og 721 i indeksen. De minst sentrale kommunene befinner seg på venstre side av figuren, der de 6 kommunene har en sentralitetsindeks fra 295 til 366. Sentralitetsindeksen inneholder ingen ekstreme verdier som blir trunkert etter metoden som er beskrevet i kapittel 2.2.1.

Departementet mener at den nye sentralitetsindeksen er betydelig forbedret fra tidligere inndelinger

etter sentralitet. Den gir en bedre beskrivelse av størrelsen på de arbeids- og tjenestemarkedene kommunene inngår i, og ikke minst tilgangen på disse. Departementet mener derfor at SSBs sentralitetsindeks bør veie tungt.

3.2.2 Andre indikatorer som har vært vurdert

I tillegg til sentralitetsindeksen har en rekke andre indikatorer blitt vurdert for å måle geografiske ulemper. Asplan Viak (2019) har i sin gjennomgang av distriktsindeksen også vurdert å inkludere reisetid til Oslo, NIBR 11, samt befolkningstetthet. De konkluderte imidlertid med at disse indikatorene ikke tilfører noe ut over sentralitetsindeksen. KMD støtter denne vurderingen, og har derfor ikke inkludert andre indikatorer enn sentralitetsindeksen for å måle geografiske ulemper.

4 Samfunnsutfordringer og indikatorer knyttet til samfunnsutfordringer

Som nevnt under relevanskriteriet kunne rangering av kommuner i en distriktsindeks i utgangspunktet kun inneholdt indikatorer som fanger opp avstands- og størrelsesulempene. Det er slike ulemper distriktspolitikken er ment å kompensere for. SSBs nye sentralitetsinndeling er en klart forbedret indikator i så måte. Det er samtidig å forvente at disse ulempene gir seg utslag i svakere samfunnsutvikling. Ved å inkludere indikatorer som viser utviklingen på samfunnsområder som henger sammen med geografiulempene, sikrer vi at kommunene rangeres innbyrdes etter hvem som har størst distriktsutfordringer. Det er da viktig at indikatorene man tar inn, fanger samfunnsutfordringer som er spesifikke distriktsutfordringer. Det vil si at indikatoren samvarierer med sentralitet. Videre må indikatoren være egnet til å skille mellom distriktskommuner basert på geografiske ulemper, og samfunnsutfordringene må være forankret i regional- og distriktspolitiske mål. Det bør altså være en høy terskel for å ta inn indikatorer på samfunnsutfordringer i tillegg til geografiindikatorene, for ikke å vanne ut det primære formålet med distriktsindeksen.

4.1 Samfunnsutfordringer som inngår i distriktsindeksen

I dette avsnittet omtaler vi bare utfordringer som er vurdert som relevante å ta inn i distriktsindeksen, jamfør Asplan Viaks gjennomgang av distriktsindeksen. Samfunnsutfordringer som inngår i distriktsindeksen er henholdsvis økonomisk vekst, og befolkningsutvikling og befolknings sammensetning.

4.1.1 Økonomisk vekst

Sentralt i de nye målene for regional- og distriktspolitikken er regional balanse gjennom å sikre vekstkraft i alle deler av landet. Utfordringene her handler i stor grad om ulemper knyttet til avstander til større markeder og ulempene ved å være lokalisert i et mindre arbeidsmarked, jf. omtalen av agglomerasjonseffekter eller bygevinster i kapittel 3.1. Dette er ulemper som gjør det vanskelig å utnytte landets naturressurser til utvikling og verdiskaping.

Svak vekst i mindre arbeidsmarkeder henger også tett sammen med de langsiktige omstillingene i næringslivet. Her har vi gått fra næringer som tradisjonelt har vært lokalisert i distriktene, slik som landbruk og fiske, via industri og til tjenesteyting og nye kunnskapsintensive arbeidsplasser som hovedsakelig oppstår i byene. Effektiviseringen i primærnæringer og industri har gitt økt produktivitet i disse næringene, men også redusert sysselsetting i områder som er dominert av næringene. Samtidig har veksten i arbeidsplasser i tjenesteytende næringer i stor grad kommet i større byregioner. Det siste tiåret har likevel vekst i råvarebaserte næringer, som petroleum (fram til 2014) og havbruk, og generell velstandsutvikling gitt relativt gode vilkår for næringslivet langs kysten også utenfor de større byområdene. Lavere kronekurs de siste par årene har styrket konkurranseforholdene for eksport og reiseliv. Vi observerer at veksttakten i sentrale områder over tid har vært større enn veksttakten i mindre sentrale områder. Dette innebærer at distriktsindeksen inkluderer indikatorer knyttet til økonomisk vekst.

4.1.2 Befolkningsutvikling og befolknings sammensetning

I de nye målene for regional- og distriktspolitikken heter det at regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner i hele landet vil legge til rette for å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. En bærekraftig region har en balansert sammensetting av befolkningen.

Det er en nær sammenheng mellom de geografiske ulempene som er beskrevet i kapittel 3.1, og bosettingsmønsteret. Størrelse på befolkningen og avstander mellom folk har konsekvenser for verdiskaping, næringsliv og tilgang til arbeid. Arbeidsmarkedet har igjen stor betydning for individers og husholdningers bostedsvalg, ved at et godt fungerende arbeidsmarked er en forutsetning for bosetning (Sørliie mfl. 2012). Urbaniseringsprosessen som har pågått over tid, hvor en økende andel av befolkningen bor og arbeider i byer eller større byregioner,

henger sammen med endringer i næringslivet. Veksten i arbeidsplasser i tjenesteytende og kompetanseintensive næringer, som i stor grad har kommet i større byregioner, har gitt sentrale områder gode forutsetninger for befolkningsvekst.

Det siste tiåret har likevel vekst i råvarebaserte næringer som er basert utenfor de større byområdene, gitt økt etterspørsel etter arbeidskraft i distriktene. Dette har i stor grad blitt dekket ved innvandring, og høy innvandring har bidratt til å opprettholde folketallet i mange distriktskommuner.

I tillegg til arbeidsmarkedet er det også andre faktorer som har betydning for bostedsvalg og derigjennom bosettingsmønsteret. Analyser av flyttemotiver viser at faktorer knyttet til boligmarkedet, familie, tilhørighet og stedsattraktivitet spiller sammen med faktorer som har med tilgang til arbeid å gjøre. Bo- og flyttemotivundersøkelsen fra 2008 viste at steds- og miljøfaktorer er blitt viktigere for folks bostedsvalg enn tidligere.

Tendensen til økt sentralisering drives imidlertid ikke bare av flyttinger. I forhold til folketallet har de mest sentrale kommunene flere fødsler og færre dødsfall, mens de minst sentrale har fødselsunderskudd. Dette kommer blant annet av at de minst sentrale kommunene har en eldre befolkning på grunn av langvarig utflytting.

Framover vil gjennomsnittlig levealder øke, og eldre vil utgjøre en stadig økende andel av befolkningen. Endringene i eldreandel vil være ulikt fordelt mellom tett- og spredtbygde strøk, ved at sentrale strøk rammes relativt mildt på grunn av påfyll av unge voksne og deres barn.

Nedgang i befolkningen i områder med størrelses- og avstandsuremper vil bidra til å ytterligere forsterke disse ulempene, og aldringen av befolkningen er særlig utfordrende for distriktene. Dette innebærer at indikatorer knyttet til befolkningsutvikling og befolkningssammensetning inngår i distriktsindeksen.

4.2 Indikatorer for økonomisk vekst

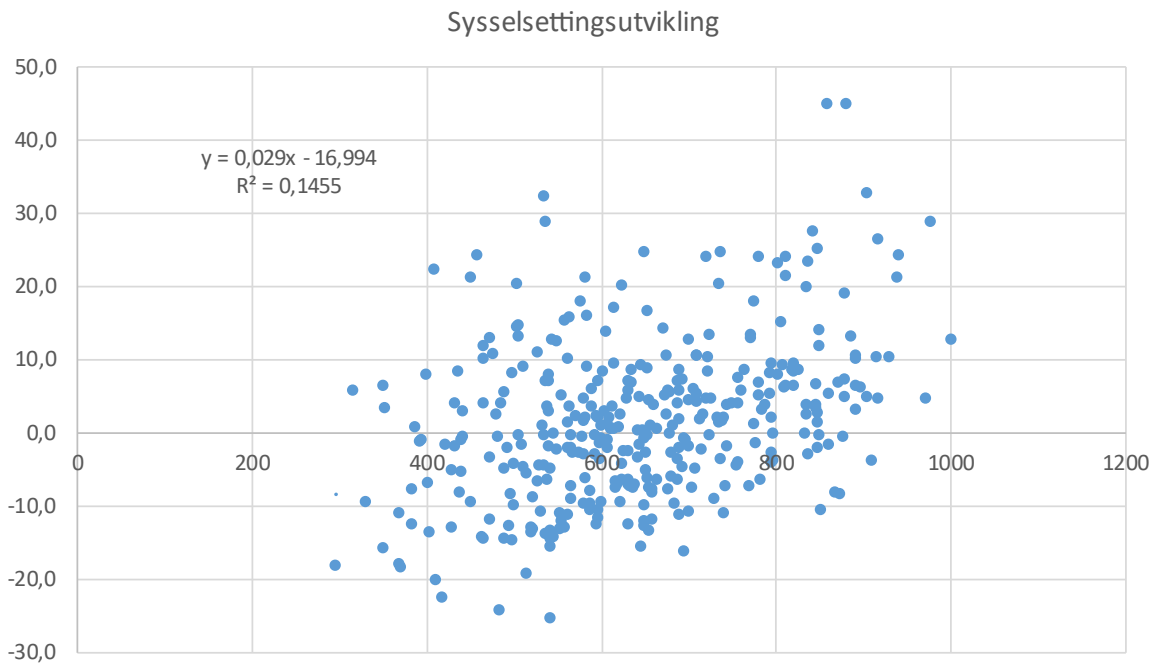
Den viktigste indikatoren for verdiskaping er bruttonasjonalprodukt. På regionalt nivå vil dette få betegnelsen bruttoregionalprodukt. Verdiskaping er i hovedsak en funksjon av to innsatsfaktorer. Disse er henholdsvis arbeid og kapital. Verdiskapingen er avkastningen av disse to innsatsfaktorene, og den omtales som henholdsvis lønn og kapitalavkastning (utbytte/rente). Tilsvarende vil vekst i verdiskaping være en funksjon av vekst i kapital og vekst i sysselsetting. I tillegg er verdiskaping en funksjon av produktivitetsvekst. I offisiell statistikk finnes ikke bruttoproduktet på lavere nivå enn fylkesnivået. Dette skyldes manglende tall på kapital og kapitalavkastning på kommunenivå. Vi må derfor finne alternative indikatorer for økonomisk vekst.

Vi bruker Asplan Viak (2019) sitt forslag når det gjelder indikatorer for økonomisk vekst. Disse er henholdsvis sysselsettingsvekst siste ti år og ensidig næringsstruktur.

4.2.1 Sysselsettingsvekst

Det er sysselsettingsveksten de siste ti årene som er brukt som indikator på økonomisk vekst i dagens distriktsindeks. Vi foreslår å videreføre denne indikatoren i den reviderte indeksen. Det er relativt stor forskjell i sysselsettingsvekst mellom kommunene.

Figur 4.1 Sysselsettingsvekst 2008-2018 i pst. etter sentralitet.

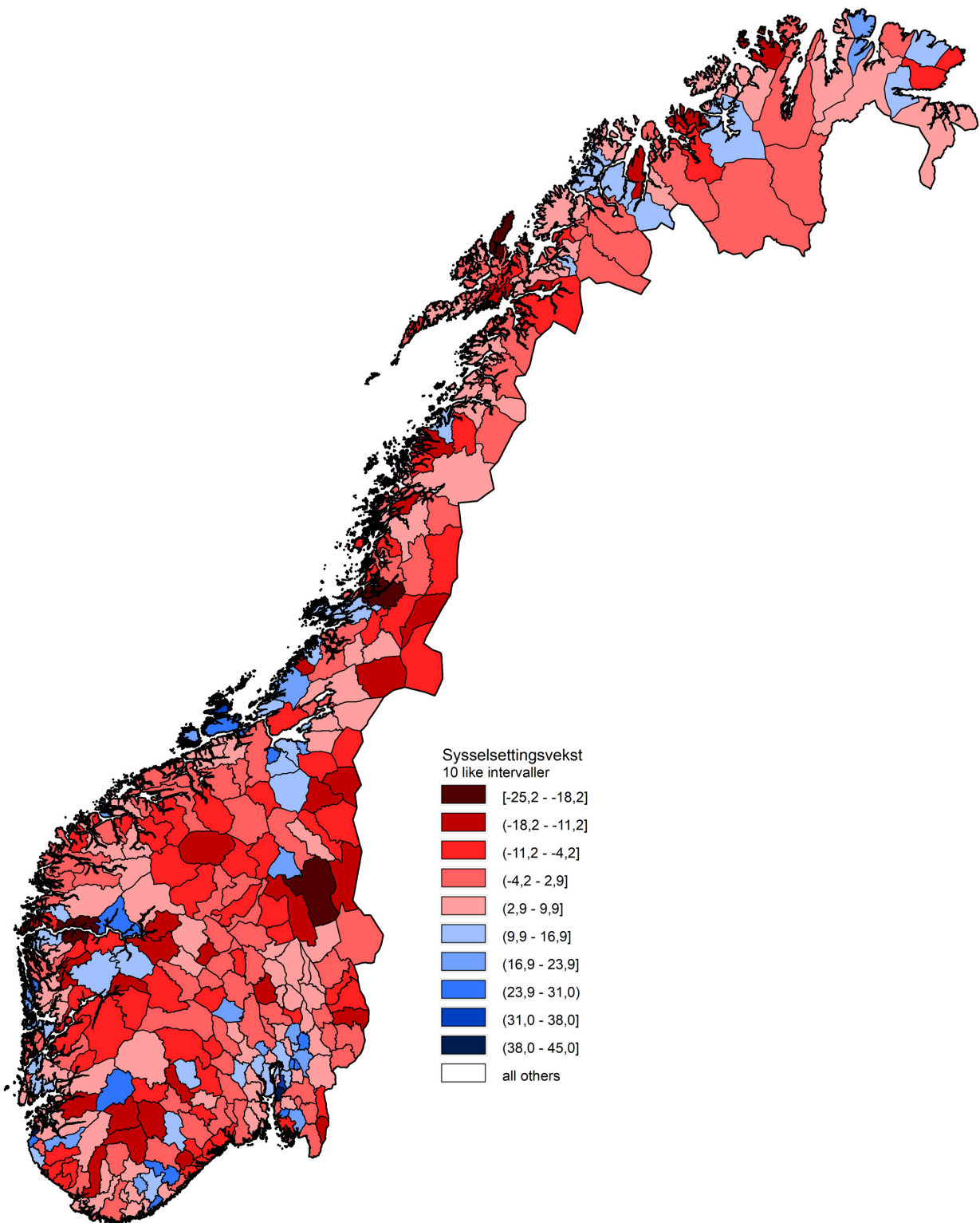
Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

Figur 4.1 viser at det er en sammenheng mellom sysselsettingsvekst og sentralitet, selv om variasjonen er stor. Kartet i figur 4.2 viser at sysselsettingsveksten er særlig sterk i byene og bynære områder. I tillegg finner vi distriktskommuner hvor det er en positiv og sterk sysselsettingsvekst. Derimot er kommuner med sysselsettingsnedgang oftere typiske distriktskommuner. Kartet synliggjør også at forskjellene er store. Kommuner med mørkerød farge har en nedgang i sysselsettingen på mellom 18,2 og 25,2 prosent. Kommuner med mørkeblå farge har en sysselsettingsvekst på mellom 38,0 og

45,0 prosent. Figur 4.3 viser en tilnærmet normalfordelt indikator og gir en god spredning mellom kommunene med høyest og lavest verdi og majoriteten av kommuner med moderat vekst eller nedgang i sysselsettingen.

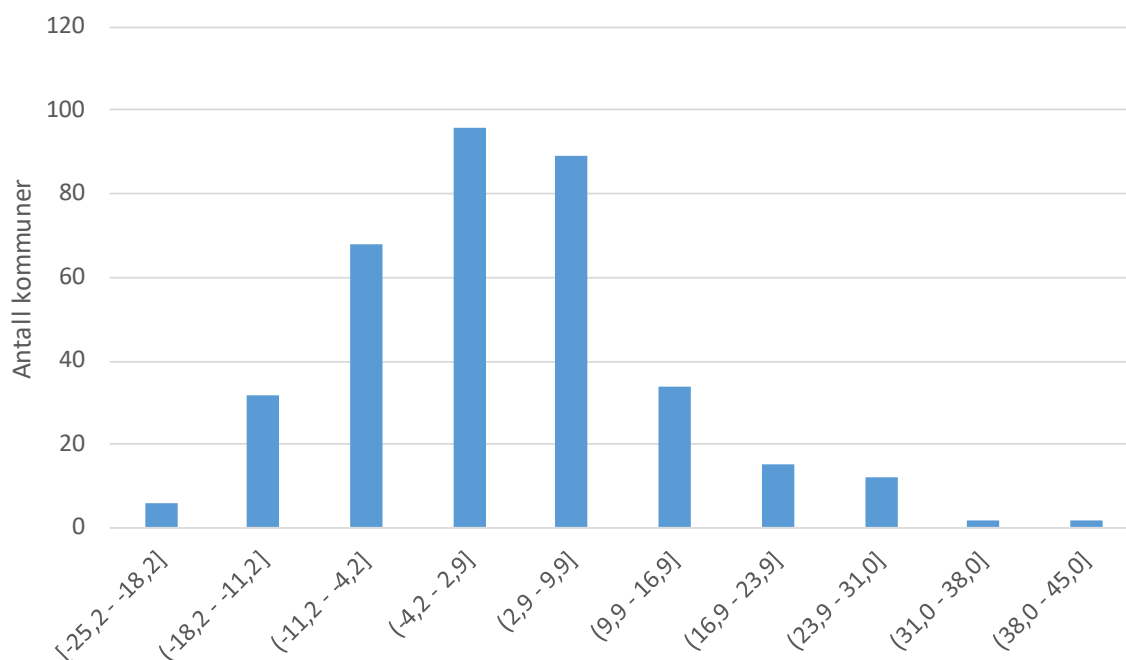
Metoden vi bruker fører til at vi trunkerer fire kommuner med ekstremt høy vekst. Vi trunkerer ingen kommuner i nedre ende av skalaen.

Figur 4.2 Sysselsettingsvekst 2008-2018. Kommuner.

Kilde: SSB. Kart: KMD.

Figur 4.3 Fordeling av kommuner etter sysselsettingsvekst 2008-2018. Histogram.

Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

4.2.2 Ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen)

Både byer og store kommuner vil ofte ha en betydelig mer differensiert næringsstruktur enn hva vi finner i mindre kommuner (Asplan Viak, 2019). En differensiert næringsstruktur kan bidra til at en kommune er mindre sårbar overfor konjunktursvingninger eller ulike typer for næringsspesifikke svingninger som følger av for eksempel pris- eller etterspørselsendringer i verdensmarkedet (ibid.). Generelt vil sårbarheten være mindre og vekstmulighetene større i kommuner med differensiert næringsstruktur.

Asplan Viak foreslo å lage et mål på næringsdifferensiering basert på sysselsetting etter arbeidsted i hver kommune ut ifra en næringsinndeling med 50 næringer i Pandamodelen. Asplan Viak foreslo å lage Herfindahlsindeksen basert på Panda 50 for privat sektor. Vi støtter forslaget, men av hensyn til tilgjengelighet, bruker vi SSBs fininndelte næringsstruktur i 88 næringer. Her trekker vi ut offentlig dominerte næringer for å få Herfindahlsindeksen for privat sektor. Dette er næringene 84 – offentlig administra-

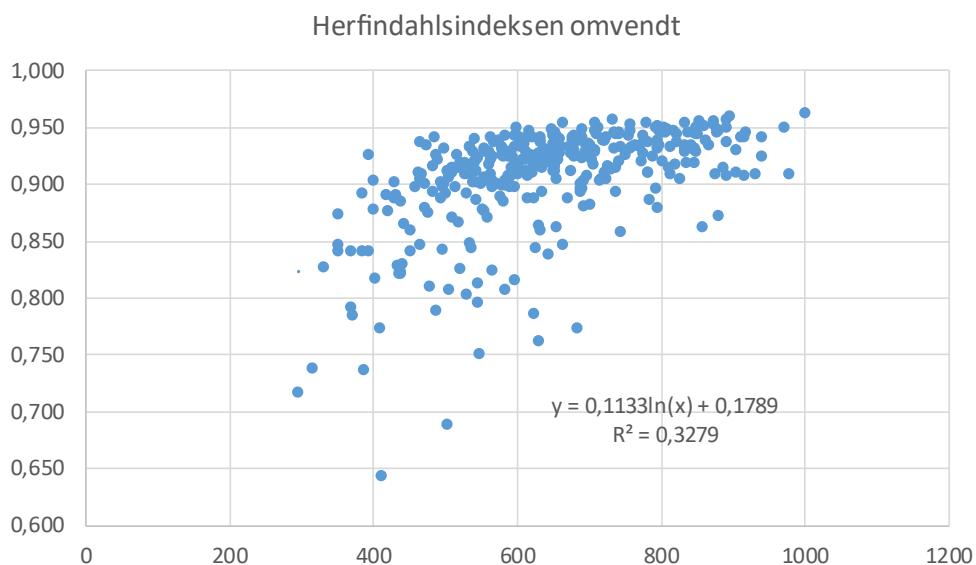
sjon, forsvar og sosialforsikring, 85 – undervisning, 86 – helsetjenester, 87 – pleie og omsorg i institusjon og 88 – omsorg uten botilbud, barnehager m.v. Herfindahlsindeksen for privat sektor regnes ut på følgende måte, H_k er Herfindahlsindeksen for kommune k , i og j er næringene som inngår i indeksen, n er antall næringer som inngår i indeksen og s_{ki}/s_{kj} er antall sysselsatte i næringen i kommunen:

Formel 1 – Herfindahlsindeksen for privat sektor. 2018.

$$H_k = \sum_{i=1}^n \left(\frac{s_{ki}}{\sum_{j=1}^n s_{kj}} \right)^2$$

Herfindahlsindeksen antar verdier fra 0 til 1, der 0 er mest variert og 1 minst variert næringsstruktur. For å få et tall som rangeres fra lavest (verst) til høyest (best), så trekker vi fra Herfindahlsindeksen fra tallet 1. Dette tallet, $1-H_k$ kaller vi den omvendte Herfindahlsindeksen.

Figur 4.4. Herfindahlsindeksen omvendt for privat sektor 2018. Kommuner.

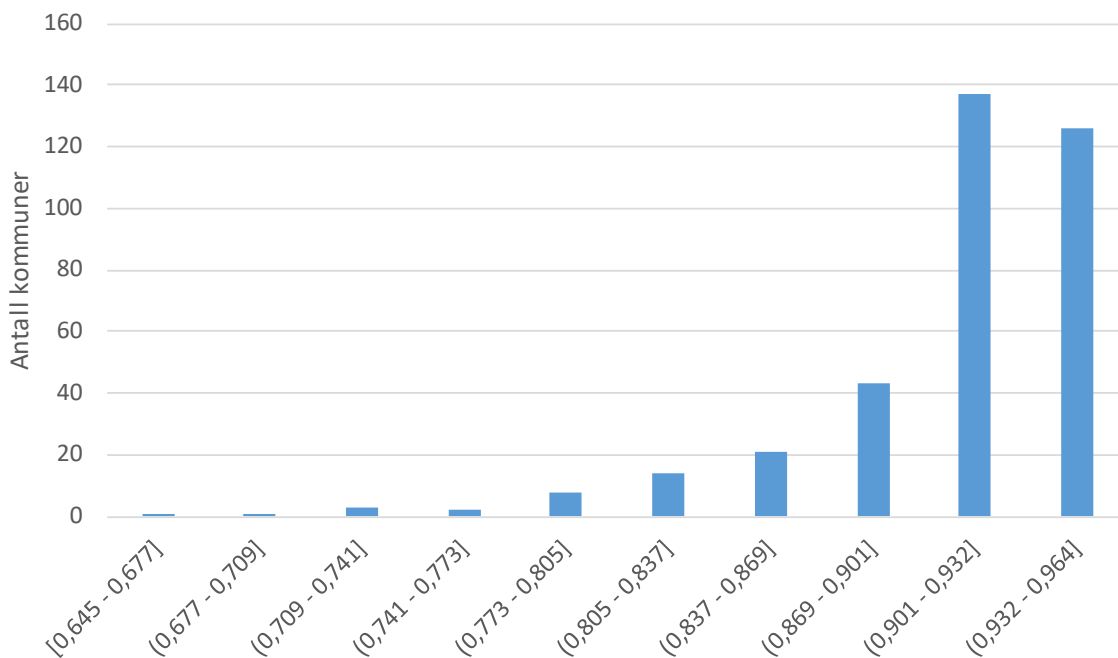

Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

Figur 4.4 viser sammenhengen mellom sentralitetsindeksen og den omvendte Herfindahlsindeksen.

Samvariasjonen er tydelig, men variasjonen er nokså stor, særlig blant de minst sentrale kommunene.

Figur 4.5 Fordeling av kommuner etter Herfindahlsindeksen omvendt for privat sektor. Histogram.

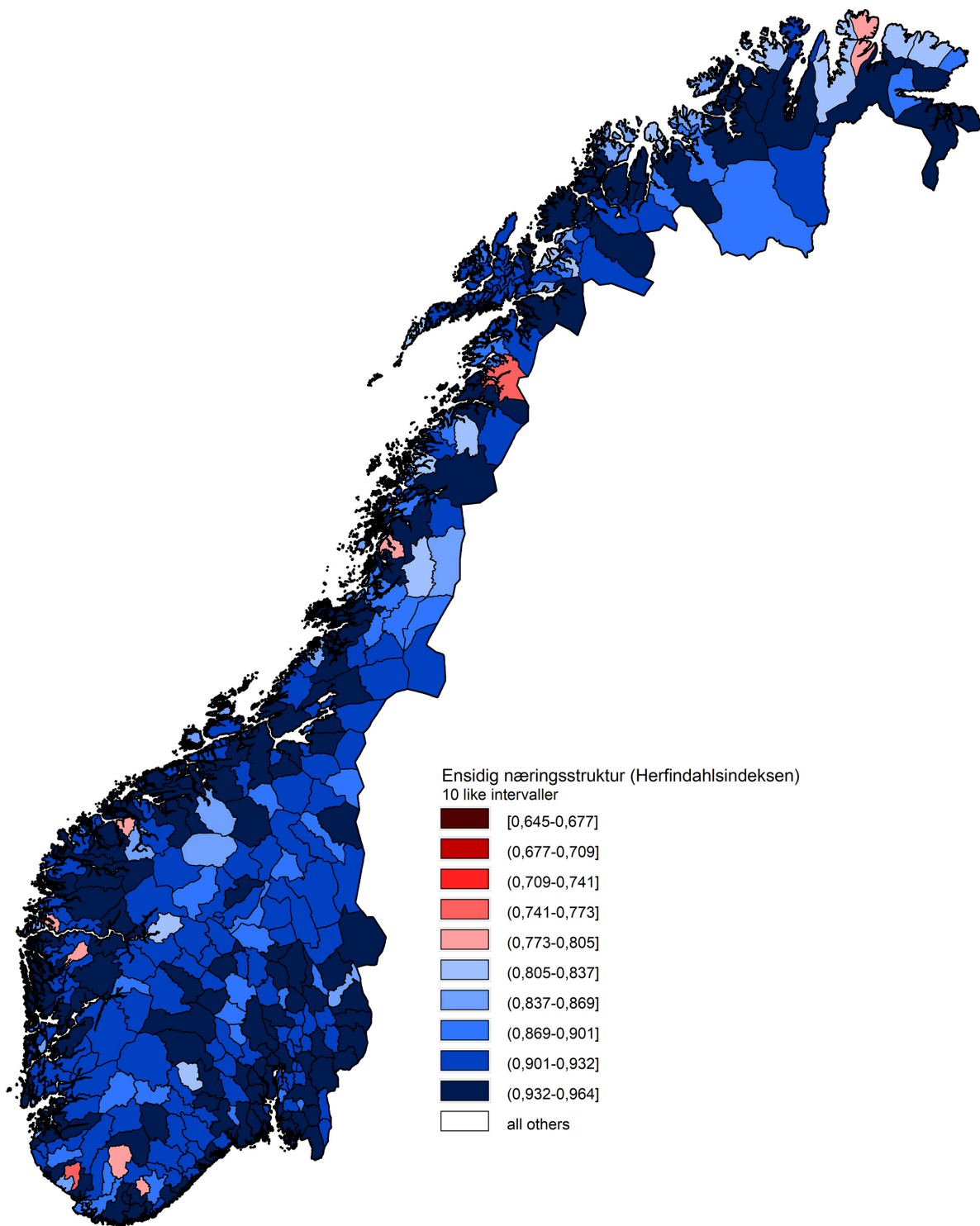
Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

Figur 4.5 viser at næringsstrukturen er svært skjevfordelt i nedre ende. Dette gir seg også utslag i nokså mange trunkeringer, i alt 13 i nedre ende. Det er ute-

lukkende små distriktskommuner som får verdiene sine trunkert.

Figur 4.6 Herfindahlsindeksen 2018. Kommuner.

Kilde: SSB. Kart: KMD.

Kartet over viser at de aller fleste kommuner klumper seg sammen i de to øverste intervallene. Vi har

likevel ikke valgt å spre observasjonene mer, noe vi kunne gjort ved å trunkere mer i nedkant.

4.3 Indikatorer for befolkningsutvikling og befolknings sammensetning

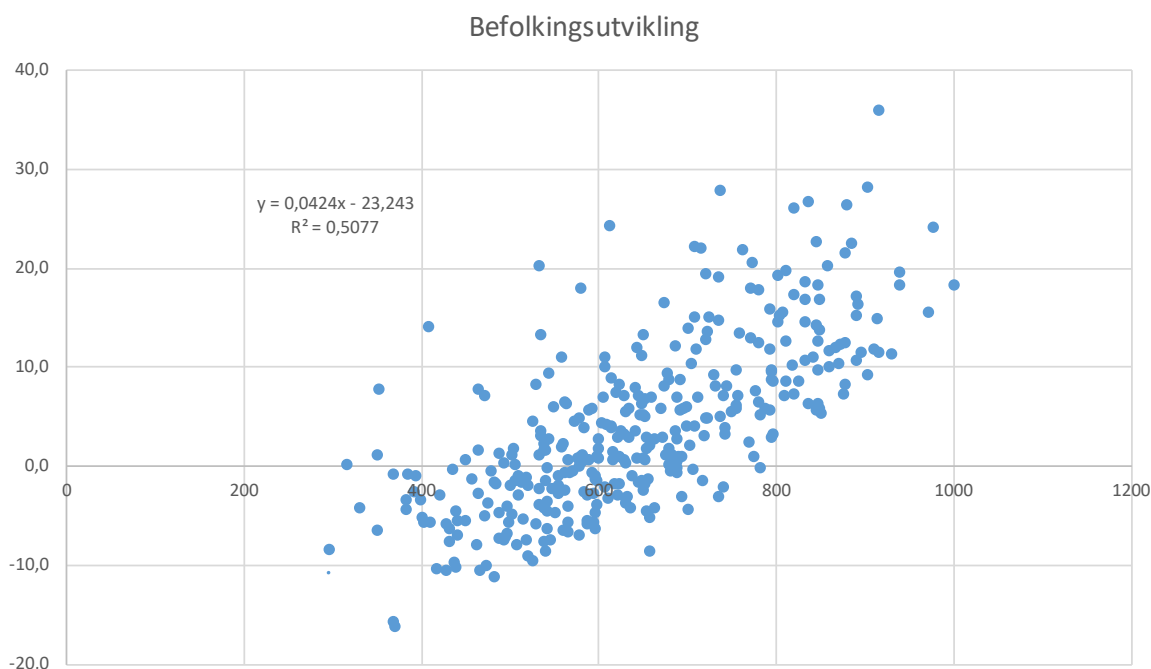
Vi bruker Asplan Viak (2019) sitt forslag når det gjelder indikatorer for befolkningsutvikling og befolknings sammensetning, det vil si at befolkningsvekst siste ti år er valgt som indikator.

Befolkningsveksten er summen av forholdet mellom antall fødte og døde pluss forholdet mellom antall innflyttere og utflyttere. I det siste inngår både innvandring og innenlandsk flytting. I tillegg reflekteres også befolknings sammensetningen ved at

for eksempel andelen unge eller andelen eldre får betydning for antall fødte og døde. Det er med andre ord en rekke forhold som kan påvirke befolkningsutviklingen i et område ulikt, men befolkningsveksten gir et samlet uttrykk for resultatet av de ulike prosessene og befolkningsstrukturen.

I figur 4.7 er befolkningsveksten de siste ti årene vist etter kommunens sentralitet. Det har disse årene vært en klar tendens til at de mest sentrale delene av landet har den sterkeste befolkningsveksten. Her ser vi at det er en tydelig distriktsprofil på befolkningsveksten. Det vil si at jo mer sentral en kommune er, jo høyere er befolkningsveksten.

Figur 4.7 Befolkningsvekst 2009-2019 i prosent etter sentralitet (SSBs nye sentralitetsindikator). Kommuner.

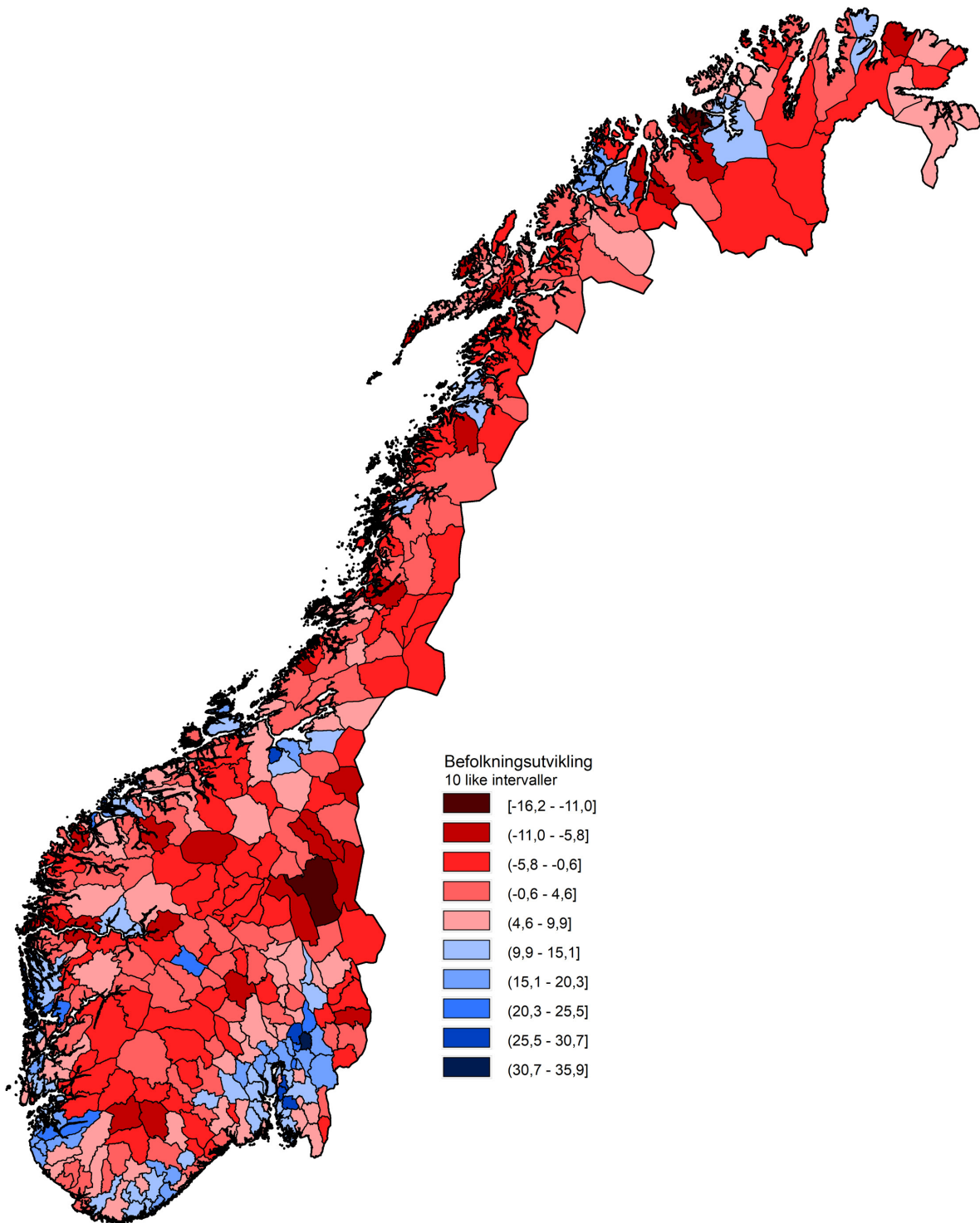

Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

For perioden 2009–2019 er det seks verdier som er trunkert i toppen (vekst over 26,1 pst), mens det ikke er noen verdier som er trunkert i bunnen. Figur 4.8 (kartet) viser hvordan befolkningsvekst som indikator er fordelt mellom kommunene. Kartet viser at befolkningsveksten er særlig sterk i byene og bynære områder. Det har i perioden vært befolkningsnedgang i 128 kommuner, og de fleste av disse er typiske distriktskommuner i Innlandet, langs kysten i Nord-Norge og på Vestlandet. Det er

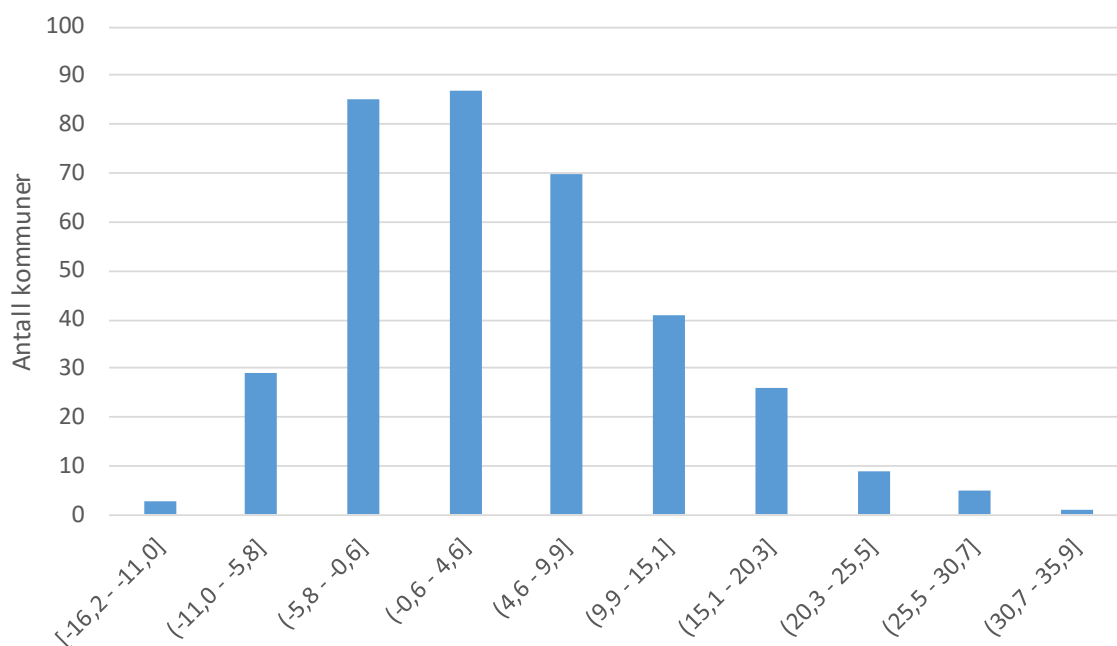
store forskjeller mellom kommunene. Kommuner med mørkerød farge har en befolkningsnedgang på mellom 11,0 prosent og 16,2 prosent. Kommuner med mørkeblå farge har en befolkningsvekst på mellom 30,7 prosent og 35,9 prosent. Histogrammet i figur 4.9 viser at fordelingen av kommuner er mer skjevfordelt, slik at tyngdepunktet er dratt mot venstre (lavere verdier) med en hale mot høyre (høyere verdier).

Figur 4.8 Befolkningsvekst 2009-2019. Kommuner.

Kart: KMD.

Figur 4.9 Fordeling av kommuner etter befolkningsvekst 2009–2019. Histogram.

Kilde: SSB. Beregninger: KMD.

4.3.1 Andre indikatorer som har vært vurdert

I tillegg til sysselsettingsvekst, ensidig næringsstruktur og befolkningsvekst har en rekke andre indikatorer blitt vurdert for å måle relevante samfunnsutfordringer. Asplan Viak har i sin gjennomgang av distriktsindeksen vurdert å inkludere to andre indikatorer for å måle økonomisk vekst; digital infrastruktur og antall nye jobber i nye foretak. Asplan Viak konkluderte imidlertid med at det ikke finnes gode data på kommunenivå for disse indikatorene. Asplan Viak vurderte også en rekke indikatorer for befolkningsutvikling og -sammensetning (fram-

skrevet befolkningsstørrelse eller -sammensetning, netto innenlandsflytting, eldreandel, kvinneandel i alderen 20-39 år, innvandringsrate). Asplan Viaks hovedbegrunnelse for å ikke ta med disse indikatorene er at det ikke er hensiktsmessig å trekke inn enkeltkomponenter framfor en aggregert befolkningsvekstindikator med mindre man mener at noen av enkeltkomponentene har større betydning for samfunnsutvikling. De konkluderer imidlertid med at de ikke kan se at dette gjelder i denne sammenhengen.

5 Indikatorer i distriktsindeksen med tilhørende vekting

Distriktsindeksen skal være et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Departementet har i arbeidet lagt vekt på at distriktsindeksen først og fremst bør ha som mål å peke ut distriktskommuner basert på geografiske ulemper. Som følge av innspillene fra kommuner, fylkeskommuner og andre har vi likevel valgt å legge større vekt på de samfunnsmessige utfordringene som følge av de geografiske ulempene enn det vi la opp til i vårt opprinnelige forslag. Det betyr at de geografiske ulempene vil veie 40 pst. og de samfunnsmessige utfordringene som følger av de geografiske ulempene vil veie 60 pst.

Departementet mener at den nye sentralitetsindeksen til SSB er betydelig forbedret fra tidligere inndelinger etter sentralitet. Den gir en bedre beskrivelse av størrelsen på de arbeids- og tjenestemarkedene kommunene inngår i, og ikke minst tilgangen på disse. Den gir dessuten en kontinuerlig rangering av kommunene etter sentralitet. Sentralitetsindeksen fanger opp alle relevante sider ved de geografiske ulempene, og vi inkluderer derfor ikke ytterligere indikatorer som er ment å fange opp disse.

Indikatorerne som viser utviklingen på relevante samfunnsområder, skal sikre at kommunene rangeres mellom hverandre etter hvem som har de største distriktsutfordringene. Her inkluderer vi befolkningsvekst siste ti år, sysselsettingsvekst siste ti år samt en indikator for ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen)

Befolkningsveksten siste ti år inkluderes fordi den er en god indikator for den demografiske utviklingen. Den fanger opp alle relevante sider ved utfordringer knyttet til utvikling i folketall og befolkningssammensetning, herunder eldreandel, andel kvinner i fødegyktig alder og flytting. I samsvar med innspillene som Asplan Viak mottok på sitt forslag, har vi brukt Asplan Viaks sekundærforslag der befolkningsveksten teller 40 pst.

Når det gjelder utfordringer knyttet til verdiskaping og økonomisk vekst, fanges dette godt opp av indikatorerne sysselsettingsvekst siste ti år og Herfindahlsindeksen. I samsvar med Asplan Viaks forslag lar vi disse indikatorerne telle 10 pst. hver, til sammen 20 pst.

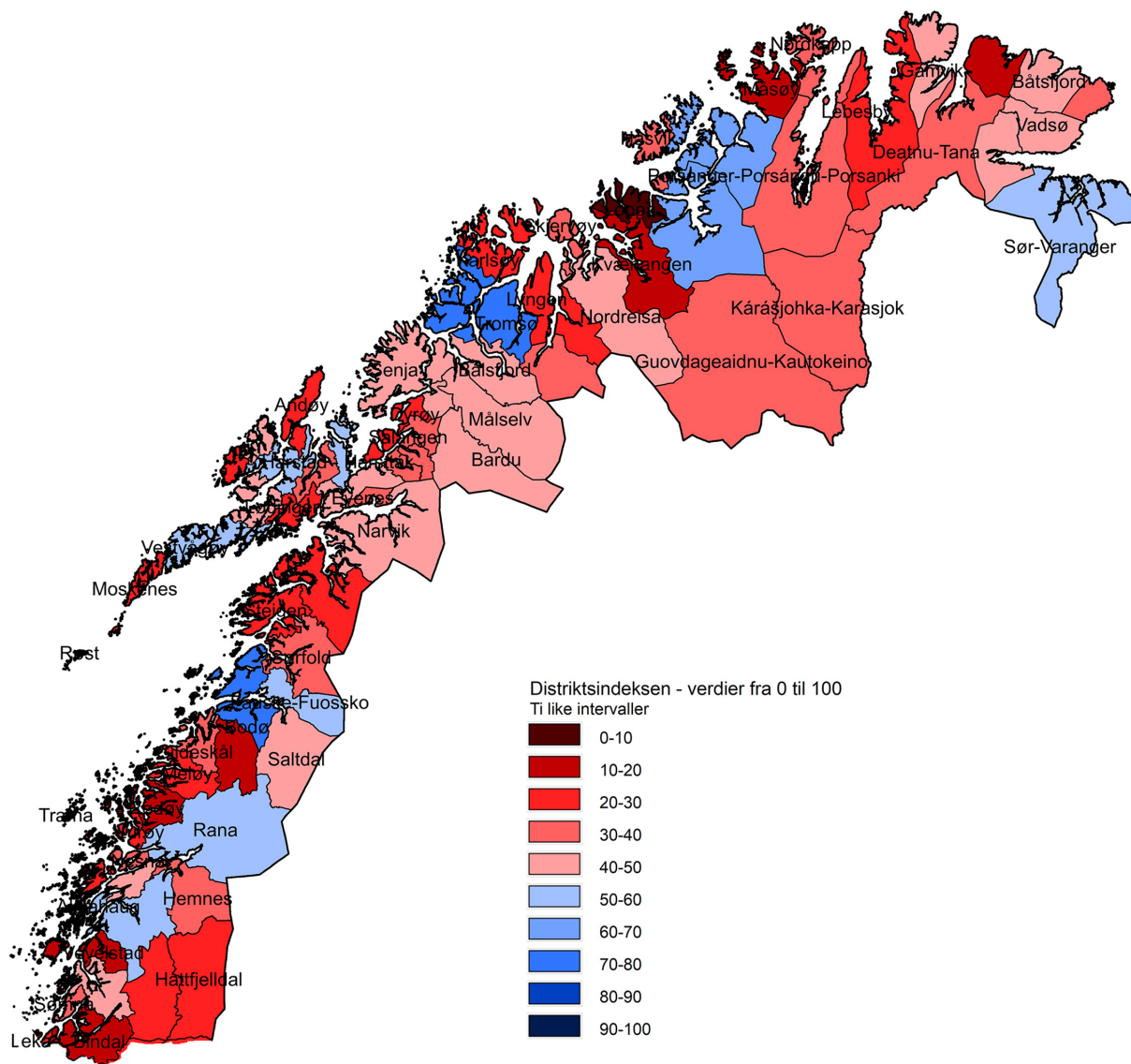
Tabell 5.1 Indikatorer og vekting i distriktsindeksen

Emnegruppe	Indikator	Vekting
Geografi	Sentralitet SSB ny	40
Økonomisk vekst	Sysselsettingsvekst siste ti år	10
	Ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen)	10
Demografi	Befolkningsutvikling siste ti år	40
Alle emnegrupper	Alle indikatorer	100

5 Indikatorer i distriktsindeksen med tilhørende vekting

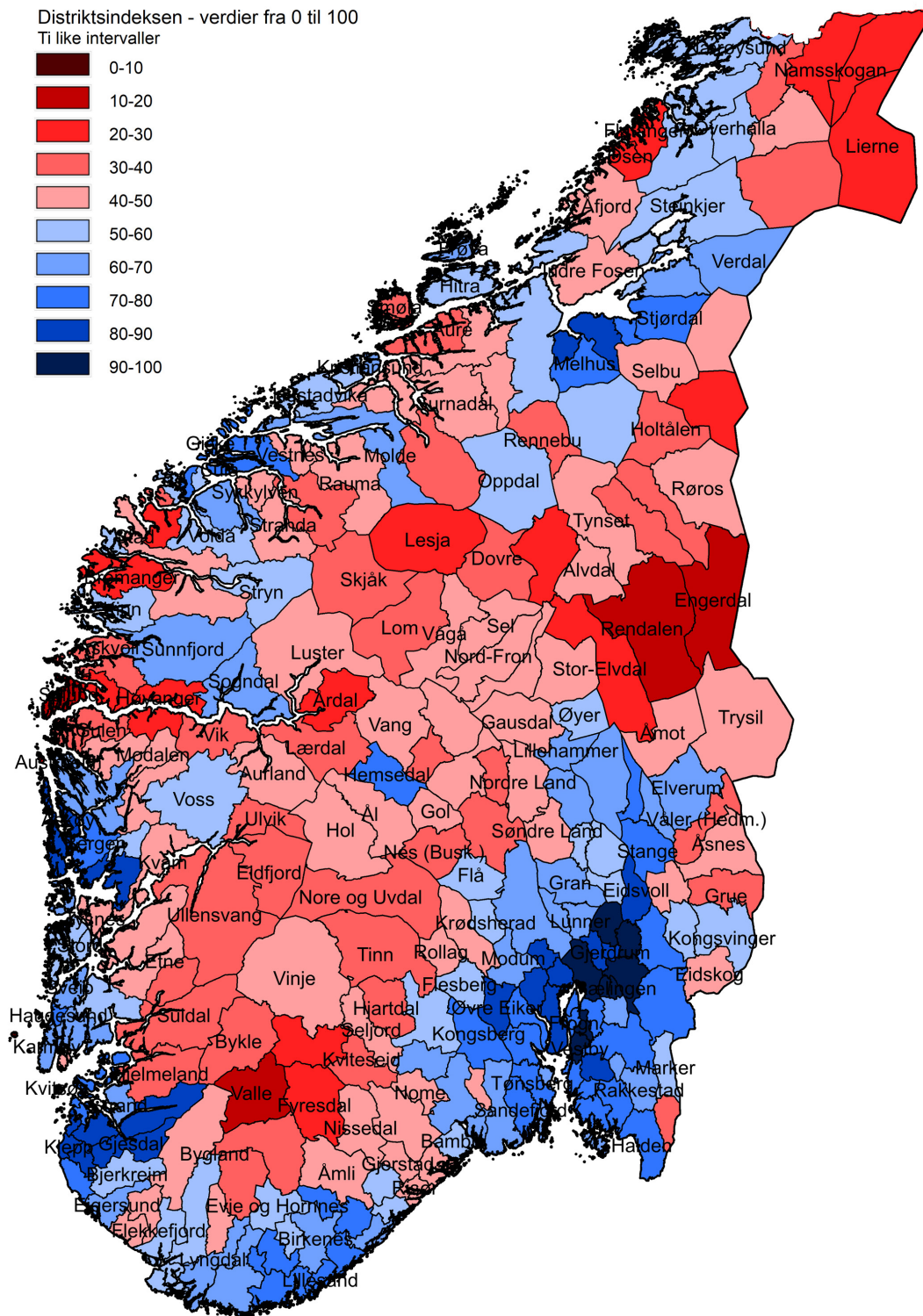
Kartene nedenfor viser hvordan distriktsindeksen fordeler seg i de ulike kommunene.

Figur 5.1 Distriktsindeksen 2020. Kommuner i Nord-Norge.

Kart: KMD.

Figur 5.2 Distriktsindeksen 2020. Kommuner i Sør-Norge.

Kart: KMD.

6 Bibliografi

- Galloway, T. A. & Haugberg S. (2019). *Gjennomgang av distriktsindeksen*. Sandvika: Asplan Viak.
- Jakobsen, E., Gotaas, E., Grünfeld, L., Jordell, H., & Røtnes, R. (2015). *Faglige begrunnelser for næringsrettede virkemidler rettet mot distriktene*. Oslo: Menon.
- Johansen, S., Bjørnsen, M., Hagen, K.-E., & Juvkam, D. (2006). *Distriktpolitisk virkeområde for Norge 2006*. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2017). *Meld. St. 18 (2016–2017) - Berekraftige byar og sterke distrikt*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2018). *Distriktsindeksen - Gjennomgang av sammensetning og vektning av indikatorer*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2019). *Meld. St. 5 (2019–2020) - Levende lokalsamfunn for fremtiden — Distriktsmeldingen*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og regionaldepartementet. (2013). *Meld. St. 13 (2012-2013) - Ta heile Noreg i bruk*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet
- Mønnesland, J., Lian, J. I., Hagen, K.-E., Juvkam, D., & Kann, F. (2002). *Distriktpolitisk avgrensning - Evaluering av geografisk virkeområde for differensiert arbeidsgiveravgift*. Oslo: NIBR og TØI.
- NOU 2015:1. *Produktivitet - grunnlag for vekst og velferd. Produktivitetskomisjonens første rapport*.
- Statistisk sentralbyrå. (2020). *Sentralitetsindeksen. Oppdatering med 2020-kommuner*.

7 Vedlegg

7.1 Sammensetning og vekting i tidligere utgaver av distriktsindeksen

Tabell 7.1 KR D, før revisjonen av virkeområdene år 2000

Gruppe	Indikator	Vekting	
		Indikator	Gruppe
Geografi	Sentralitet	30	50
	Befolkningstetthet	10	
	Andel av befolkning bosatt i tettsted	10	
Demografi	Befolkningsutvikling	15	25
	Andel av befolkningen i aldersgruppen 18-30 år	5	
	Andel kvinner i aldersgruppen 20-39 år	5	
Arbeidsmarked	Andel arbeidsledige	10	15
	Andel uføretrygdede	5	
Levekår	Inntekt per skatteyster	10	10
Sum vekter		100	100

Tabell 7.2 Mønnesland et al. (2002) og Johansen et al. (2006)

Gruppe	Indikator	Vekting	
		Indikator	Gruppe
Geografi	Sentralitet (NIBR11)	20	40
	Befolkningstetthet	10	
	Reisetid	10	
Demografi	Befolkningsutvikling siste ti år	20	30
	Andel av befolkningen, 67 år og over	5	
	Andel kvinner i aldersgruppen 20-39 år	5	
Arbeidsmarked	Andel sysselsatte (arbeidsstedskommune) i aldersgruppen 20-64 år	10	20
	Vekst i sysselsettingen siste fem år	10	
Levekår	Inntekt per skatteyster, 17 år og over	10	10
Sum vekter		100	100

Tabell 7.3 KRD, revisjonen 2006

Gruppe	Indikator	Vekting	
		Indikator	Gruppe
Geografi	Sentralitet (NIBR11)	20	40
	Befolkningstetthet	10	
	Reisetid	10	
Demografi	Befolkningsutvikling siste ti år	20	30
	Eldreandel (67 år og over)	5	
	Kvinneandel (kvinner i aldersgruppen 20-39 år)	5	
Arbeidsmarked	Andel yrkesaktive (bostedskommune) i aldersgruppen 20-64 år	10	20
	Vekst i sysselsettingen siste ti år	10	
	Levekår	Inntekt per innbygger, 17 år og over	
Sum vekter		100	100

Tabell 7.4 KMD, ny distriktsindeks fra 2020

Emnegruppe	Indikator	Vekting
Geografi	Sentralitet SSB ny	40
Økonomisk vekst	Sysselsettingsvekst siste ti år	10
	Ensidig næringsstruktur (Herfindahlsindeksen for privat sektor)	10
Demografi	Befolkningsutvikling siste ti år	40
Alle emnegrupper	Alle indikatorer	100

7.2 Distriktsindeksen inkludert indikatorverdier og prosentvis avvik fra gjennomsnittet

Tabell 7.5 Distriktsindeksen inkludert indikatorverdier og prosentvis avvik fra gjennomsnittet

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
3001 Halden	847	142	9,8	68	1,4	-3	0,949	87	71,9
3002 Moss	909	186	11,9	92	-3,6	-49	0,942	74	76,8
3003 Sarpsborg	877	163	8,3	49	19,2	161	0,947	84	7,9
3004 Fredrikstad	872	160	12,4	98	-8,3	-91	0,953	98	74,5
3005 Drammen	916	191	11,5	88	4,7	27	0,947	84	78,9
3006 Kongsberg	846	142	12,7	102	-1,9	-33	0,920	25	72,9
3007 Ringerike	836	135	6,3	26	-2,9	-42	0,947	83	66,3
3011 Hvaler	724	56	15,0	129	4,7	27	0,917	17	68,7
3012 Aremark	654	8	-4,4	-100	-13,3	-137	0,905	-7	38,3
3013 Marker	741	68	4,0	-1	-7,1	-81	0,921	27	55,3
3014 Indre Østfold	860	152	10,1	71	-1,6	-30	0,940	68	72,0
3015 Skiptvet	794	105	8,7	55	2,1	4	0,881	-60	64,0
3016 Rakkestad	794	105	9,8	67	-3,9	-51	0,933	52	66,5
3017 Råde	841	138	11,1	82	27,6	238	0,936	60	77,9
3018 Våler (Østf.)	819	123	26,1	250	9,5	72	0,919	23	87,4
3019 Vestby	879	165	26,5	250	45,0	250	0,874	-75	93,1
3020 Nordre Follo	929	200	11,4	86	10,4	80	0,910	3	78,9
3021 Ås	903	182	28,3	250	32,9	250	0,911	6	96,6
3022 Frogn	903	182	9,2	60	4,9	29	0,931	49	74,7
3023 Nesodden	848	143	13,8	114	14,2	115	0,930	46	78,1
3024 Bærum	971	229	15,6	136	4,7	28	0,951	91	87,2
3025 Asker	914	189	14,9	128	10,3	79	0,943	75	83,5
3026 Aurskog-Høland	793	105	15,8	138	9,6	73	0,939	67	76,2
3027 Rælingen	939	207	18,4	168	24,4	208	0,925	36	91,0
3028 Enebakk	825	127	8,6	53	8,7	64	0,905	-7	68,5
3029 Lørenskog	976	233	24,2	236	28,9	250	0,910	2	100,0
3030 Lillestrøm	938	206	19,6	183	21,4	181	0,942	73	92,5
3031 Nittedal	890	173	17,2	154	6,4	44	0,909	2	81,9
3032 Gjerdrum	885	169	22,6	217	13,3	107	0,916	16	89,3
3033 Ullensaker	915	190	35,9	250	26,4	227	0,908	0	96,7
3034 Nes (Ak.)	820	124	17,3	155	8,5	62	0,938	65	79,3
3035 Eidsvoll	845	141	22,6	218	3,9	20	0,931	49	85,5
3036 Nannestad	835	134	26,7	250	23,4	200	0,920	24	91,4
3037 Hurdal	729	60	9,3	61	-8,9	-98	0,914	12	59,6
3038 Hole	833	133	16,8	150	20,1	169	0,936	59	82,0
3039 Flå	613	-21	4,1	0	17,2	142	0,890	-41	50,7
3040 Nes (Busk.)	636	-5	-4,2	-97	-7,5	-84	0,932	52	40,0
3041 Gol	679	25	1,3	-32	-2,7	-40	0,931	49	49,8

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
3042 Hemsedal	611	-23	24,4	238	3,7	19	0,931	48	72,0
3043 Ål	651	5	0,7	-40	-0,3	-18	0,947	84	48,6
3044 Hol	622	-15	1,0	-36	-6,3	-73	0,919	22	44,3
3045 Sigdal	656	9	-1,2	-62	1,0	-6	0,922	30	45,9
3046 Krødsherad	633	-7	5,9	22	8,8	65	0,895	-30	52,5
3047 Modum	810	117	8,6	54	6,5	45	0,916	17	67,6
3048 Øvre Eiker	849	144	16,9	151	12,0	95	0,946	82	82,0
3049 Lier	890	173	15,3	132	10,3	79	0,938	64	82,1
3050 Flesberg	695	36	5,9	22	-0,8	-23	0,909	2	55,2
3051 Rollag	578	-46	0,1	-47	-9,7	-104	0,926	39	40,1
3052 Nore og Uvdal	532	-78	-2,2	-73	1,2	-5	0,934	55	37,3
3053 Jevnaker	794	105	9,5	64	-2,7	-40	0,935	57	66,5
3054 Lunner	787	100	5,8	21	3,9	20	0,925	36	63,0
0301 Oslo	1000	249	18,3	168	12,8	102	0,964	121	94,5
3401 Kongsvinger	794	105	2,9	-14	-3,9	-51	0,953	96	59,9
3403 Hamar	871	159	10,4	75	6,9	48	0,957	106	75,7
3405 Lillehammer	820	124	7,4	39	6,6	45	0,946	81	68,4
3407 Gjøvik	808	115	7,2	37	6,3	43	0,949	89	67,6
3411 Ringsaker	780	96	6,4	28	5,3	33	0,938	65	64,1
3412 Løten	792	104	5,6	18	5,4	34	0,898	-24	62,0
3413 Stange	817	121	10,2	72	8,6	64	0,948	87	71,9
3414 Nord-Odal	716	51	-1,5	-65	2,7	9	0,906	-5	49,1
3415 Sør-Odal	774	91	1,1	-35	1,3	-4	0,929	44	56,5
3416 Eidskog	700	40	-4,4	-99	-1,7	-31	0,936	60	45,4
3417 Grue	657	10	-8,5	-148	-11,8	-124	0,941	70	36,1
3418 Åsnes	657	10	-5,2	-109	-8,0	-89	0,933	54	40,2
3419 Våler (Hedm.)	662	13	-4,2	-97	-6,3	-73	0,849	-130	37,6
3420 Elverum	776	93	7,6	42	-1,4	-28	0,939	67	63,8
3421 Trysil	607	-25	-2,1	-72	-0,9	-24	0,940	69	42,2
3422 Åmot	634	-6	3,0	-13	7,0	49	0,916	15	50,0
3423 Stor-Elvdal	540	-72	-8,6	-148	-14,3	-147	0,922	29	26,9
3424 Rendalen	482	-113	-11,1	-178	-24,1	-237	0,917	18	18,0
3425 Engerdal	428	-151	-10,4	-170	-12,9	-134	0,904	-11	16,9
3426 Tolga	538	-74	-7,6	-136	8,0	58	0,914	13	32,3
3427 Tynset	641	-2	3,5	-6	-3,4	-46	0,932	50	49,7
3428 Alvdal	575	-48	0,8	-38	17,9	149	0,891	-39	44,8
3429 Folldal	498	-102	-5,6	-114	-9,9	-106	0,902	-15	27,3
3430 Os (Hedm.)	565	-55	-6,5	-124	-7,1	-81	0,899	-20	31,2
3431 Dovre	564	-55	-5,7	-114	-8,8	-97	0,925	36	33,0
3432 Lesja	518	-88	-7,4	-135	-12,8	-133	0,867	-90	24,3
3433 Skjåk	541	-72	-4,5	-100	-4,8	-59	0,912	8	33,1
3434 Lom	551	-65	-4,7	-103	-10,8	-115	0,879	-65	30,4

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
3435 Vågå	610	-23	-3,2	-85	0,6	-10	0,923	31	40,7
3436 Nord-Fron	638	-4	-1,0	-59	-7,0	-80	0,919	24	43,1
3437 Sel	630	-9	-3,8	-92	-2,4	-38	0,943	74	41,7
3438 Sør-Fron	622	-15	-1,8	-68	-4,1	-53	0,888	-44	40,2
3439 Ringebu	649	4	-2,5	-77	-9,7	-105	0,927	39	42,0
3440 Øyer	699	39	4,1	1	-10,7	-114	0,927	39	52,2
3441 Gausdal	686	30	0,3	-44	-3,5	-48	0,895	-29	47,2
3442 Østre Toten	742	69	3,3	-8	3,8	20	0,935	57	57,8
3443 Vestre Toten	782	97	5,3	14	3,3	15	0,888	-45	60,0
3446 Gran	796	107	3,2	-10	0,1	-15	0,936	60	60,4
3447 Søndre Land	694	35	-3,0	-83	-16,2	-164	0,929	45	43,1
3448 Nordre Land	688	31	-0,1	-49	2,0	3	0,925	36	49,5
3449 Sør-Aurdal	578	-46	-7,0	-129	-2,9	-42	0,900	-18	32,5
3450 Etnedal	587	-39	-5,4	-111	-9,6	-104	0,909	2	33,8
3451 Nord-Aurdal	681	26	-0,5	-54	1,1	-5	0,938	65	49,1
3452 Vestre Slidre	593	-35	-2,7	-79	-12,5	-130	0,910	2	36,6
3453 Øystre Slidre	599	-31	0,8	-38	-0,7	-22	0,920	25	44,0
3454 Vang	537	-74	1,7	-28	3,6	18	0,903	-13	40,9
3801 Horten	875	162	7,3	38	-0,4	-19	0,910	4	68,7
3802 Holmestrand	845	141	14,3	120	3,5	16	0,933	54	76,4
3803 Tønsberg	877	163	12,5	99	5,0	30	0,950	90	77,6
3804 Sandefjord	859	151	11,6	89	5,4	34	0,952	95	75,7
3805 Larvik	848	143	5,9	21	-0,3	-18	0,951	93	67,4
3806 Porsgrunn	851	145	5,4	16	-10,4	-111	0,957	105	65,2
3807 Skien	847	142	6,4	28	2,8	10	0,945	80	68,3
3808 Notodden	769	88	2,4	-19	-7,1	-81	0,935	58	56,2
3811 Færder	844	140	5,7	19	6,6	46	0,946	82	68,2
3812 Siljan	735	64	-3,1	-84	-3,4	-47	0,894	-32	46,6
3813 Bamble	781	96	-0,1	-48	-6,3	-73	0,912	8	53,3
3814 Kragerø	740	68	-2,0	-71	-10,9	-115	0,946	82	49,2
3815 Drangedal	648	3	-1,4	-64	-0,7	-22	0,913	10	44,3
3816 Nome	706	44	-0,3	-51	-4,8	-59	0,931	50	49,4
3817 Midt-Telemark	721	54	12,8	103	8,3	61	0,939	67	67,9
3818 Tinn	598	-32	-3,8	-92	-9,5	-102	0,943	76	38,1
3819 Hjartdal	583	-42	-2,5	-77	16,0	131	0,808	-219	37,1
3820 Seljord	630	-9	0,3	-44	-12,4	-129	0,921	27	42,9
3821 Kviteseid	593	-35	-5,6	-113	2,4	7	0,925	35	37,3
3822 Nissedal	548	-67	6,0	22	12,6	100	0,901	-16	48,1
3823 Fyresdal	497	-102	-6,7	-127	-14,6	-149	0,932	52	26,6
3824 Tokke	529	-80	-5,7	-115	-10,7	-114	0,893	-35	28,6
3825 Vinje	539	-73	1,7	-28	7,1	50	0,920	26	42,6
4201 Risør	687	31	-0,6	-55	-6,3	-74	0,944	78	48,1

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
4202 Grimstad	806	114	15,6	135	9,3	70	0,947	84	77,2
4203 Arendal	796	107	8,6	53	-3,8	-50	0,948	86	66,1
4204 Kristiansand	833	133	14,6	124	3,9	20	0,956	103	77,1
4205 Lindesnes	740	68	7,1	36	2,2	5	0,945	79	61,9
4206 Farsund	688	31	2,8	-14	8,6	63	0,897	-25	52,8
4207 Flekkefjord	689	32	1,0	-36	-1,9	-33	0,950	89	51,3
4211 Gjerstad	652	6	-1,7	-67	-6,2	-72	0,913	11	43,1
4212 Vegårshei	648	3	11,3	85	-12,0	-126	0,927	39	56,5
4213 Tvedestrand	703	42	2,2	-22	-7,5	-84	0,922	30	50,9
4214 Froland	720	54	19,4	180	24,1	206	0,912	7	77,1
4215 Lillesand	780	96	17,8	162	24,1	206	0,912	8	79,3
4216 Birkenes	700	40	13,9	116	12,8	102	0,884	-54	65,9
4217 Åmli	570	-51	-0,4	-52	2,4	6	0,901	-16	40,4
4218 Iveland	623	-14	8,3	50	20,2	170	0,787	-250	51,8
4219 Evje og Hornnes	691	33	5,7	20	7,4	52	0,904	-9	56,2
4220 Bygland	554	-62	-2,7	-79	-12,0	-125	0,933	54	35,4
4221 Valle	465	-125	-10,5	-171	-14,3	-147	0,910	4	19,3
4222 Bykle	457	-130	-1,2	-62	24,3	208	0,900	-20	36,7
4223 Vennessla	759	81	13,5	111	5,9	39	0,934	55	70,4
4224 Åseral	544	-69	2,7	-15	0,0	-15	0,797	-243	36,3
4225 Lyngdal	686	30	12,1	95	7,2	50	0,897	-25	62,5
4226 Hægebostad	583	-42	3,9	-2	9,1	68	0,901	-17	47,4
4227 Kvinesdal	648	3	6,3	26	-12,7	-132	0,919	23	50,5
4228 Sirdal	588	-39	5,8	20	3,7	19	0,908	-2	48,9
1101 Eigersund	754	77	6,2	25	-4,4	-55	0,943	76	60,3
1103 Stavanger	890	173	10,7	78	3,3	15	0,951	93	76,2
1106 Haugesund	832	132	10,6	77	0,0	-15	0,933	54	70,8
1108 Sandnes	878	164	21,6	206	7,4	53	0,949	87	88,1
1111 Sokndal	653	7	1,8	-26	-7,5	-84	0,864	-97	44,2
1112 Lund	629	-10	3,3	-9	-6,9	-79	0,763	-250	40,8
1114 Bjerkreim	691	33	8,8	56	-4,7	-58	0,881	-59	55,9
1119 Hå	771	89	18,0	163	13,0	104	0,921	28	77,0
1120 Klepp	846	142	18,4	168	25,3	217	0,932	52	85,5
1121 Time	833	133	18,7	172	2,6	9	0,930	47	80,0
1122 Gjesdal	801	110	19,4	180	23,3	199	0,922	29	82,7
1124 Sola	857	149	20,2	190	44,9	250	0,864	-97	85,5
1127 Randaberg	866	156	12,0	94	-8,0	-89	0,936	59	72,9
1130 Strand	708	45	15,1	130	5,4	34	0,948	86	69,5
1133 Hjelmeland	518	-88	-1,0	-60	-13,5	-139	0,916	16	33,6
1134 Suldal	509	-94	-1,0	-59	9,2	69	0,912	6	37,7
1135 Sauda	620	-16	-2,8	-81	-9,4	-102	0,912	7	39,0
1144 Kvitsøy	502	-99	-4,8	-104	14,5	118	0,690	-250	28,2

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
1145 Bokn	624	-13	3,6	-6	-2,4	-37	0,846	-137	44,4
1146 Tysvær	722	55	13,6	112	13,5	108	0,906	-5	68,3
1149 Karmøy	756	79	7,1	36	4,0	21	0,949	88	63,6
1151 Utsira	295	-244	-8,4	-146	-18,0	-181	0,718	-250	3,8
1160 Vindafjord	644	1	7,1	36	9,3	70	0,931	48	56,5
4601 Bergen	895	176	11,6	88	6,3	42	0,962	116	78,7
4602 Kinn	663	14	2,7	-15	0,5	-10	0,956	103	52,3
4611 Etne	592	-36	5,8	20	-2,8	-41	0,928	41	48,8
4612 Sveio	673	21	16,6	148	10,7	82	0,913	10	68,2
4613 Bømlo	640	-2	7,9	45	0,5	-11	0,929	44	55,0
4614 Stord	743	70	8,2	48	-1,7	-31	0,859	-109	58,0
4615 Fitjar	606	-26	10,1	71	1,2	-4	0,922	30	55,1
4616 Tysnes	557	-60	1,9	-25	15,4	126	0,905	-8	45,1
4617 Kvinnherad	581	-44	0,6	-41	-6,1	-72	0,944	77	42,5
4618 Ullensvang	587	-39	-2,9	-82	-7,8	-87	0,930	47	38,0
4619 Eidfjord	537	-74	-4,1	-96	-6,4	-74	0,912	8	32,8
4620 Ulvik	541	-72	-0,2	-50	-15,5	-158	0,888	-45	34,2
4621 Voss	721	54	4,9	11	10,3	79	0,940	69	59,8
4622 Kvam	675	22	1,2	-33	-7,7	-86	0,940	69	48,9
4623 Samnanger	686	30	3,6	-5	4,0	21	0,902	-15	52,7
4624 Bjørnafjorden	762	83	21,9	210	8,6	64	0,935	58	80,5
4625 Austevoll	580	-44	18,0	164	21,3	180	0,886	-48	64,5
4626 Øygarden	773	91	20,5	193	18,0	150	0,944	78	82,2
4627 Askøy	811	117	19,8	185	24,1	206	0,935	57	84,7
4628 Vaksdal	645	1	-1,6	-66	-15,5	-158	0,922	29	41,2
4629 Modalen	528	-81	8,3	49	-4,4	-56	0,804	-227	40,8
4630 Osterøy	704	42	10,4	75	6,1	40	0,918	21	62,7
4631 Alver	734	63	14,8	126	1,4	-3	0,947	84	69,9
4632 Austrheim	643	0	12,1	94	4,9	29	0,840	-150	56,2
4633 Fedje	410	-163	-5,7	-115	-20,1	-200	0,645	-250	13,8
4634 Masfjorden	535	-76	3,6	-6	7,1	50	0,915	13	44,1
4635 Gulen	464	-125	1,7	-27	12,0	94	0,939	66	39,7
4636 Solund	350	-205	-6,4	-123	-15,7	-160	0,842	-144	12,5
4637 Hyllestad	487	-109	-7,3	-134	-4,8	-59	0,790	-250	20,3
4638 Høyanger	541	-72	-6,2	-120	-25,2	-247	0,923	32	27,3
4639 Vik	533	-77	-3,9	-93	-4,3	-55	0,934	54	34,3
4640 Sogndal	649	4	13,3	108	24,8	213	0,945	79	67,6
4641 Aurland	526	-82	4,6	6	11,1	86	0,920	25	45,8
4642 Lærdal	552	-64	-2,2	-73	-13,1	-136	0,930	47	35,4
4643 Årdal	595	-34	-6,3	-122	-11,5	-121	0,816	-201	28,2
4644 Luster	562	-57	6,5	28	3,6	18	0,923	31	48,8

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
4645 Askvoll	505	-97	0,2	-45	-0,3	-19	0,912	8	36,8
4646 Fjaler	561	-58	-2,4	-76	10,3	79	0,911	5	39,8
4647 Sunnfjord	678	24	8,7	55	5,6	36	0,943	74	60,2
4648 Bremanger	471	-120	-5,0	-106	-3,4	-46	0,902	-14	27,7
4649 Stad	597	-32	0,9	-37	-1,3	-27	0,951	93	45,4
4650 Gloppen	620	-16	2,9	-14	2,5	7	0,942	74	49,4
4651 Stryn	603	-28	4,4	4	3,0	12	0,943	75	50,0
1505 Kristiansund	755	78	5,8	21	-3,8	-51	0,954	99	60,7
1506 Molde	731	61	8,2	49	2,2	5	0,959	109	63,2
1507 Ålesund	779	95	12,5	99	6,9	48	0,955	102	71,9
1511 Vanylven	526	-82	-9,5	-159	-6,5	-76	0,911	5	26,1
1514 Sande (M. og R.)	554	-62	-1,9	-70	-11,0	-117	0,878	-68	33,6
1515 Herøy (M. og R.)	659	11	6,9	34	3,9	21	0,935	56	56,3
1516 Ulstein	714	49	22,1	212	-2,2	-35	0,904	-10	73,6
1517 Hareid	688	31	7,0	35	-11,0	-117	0,925	35	54,6
1520 Ørsta	712	48	7,0	35	1,9	2	0,951	92	60,2
1525 Stranda	628	-11	0,7	-39	4,7	28	0,865	-94	44,1
1528 Sykkylven	682	27	1,2	-33	-9,6	-103	0,774	-250	41,4
1531 Sula	734	63	19,2	178	20,4	172	0,932	52	78,1
1532 Giske	708	45	22,2	213	10,6	82	0,930	47	77,4
1535 Vestnes	642	-1	0,9	-37	-1,6	-30	0,926	38	46,9
1539 Rauma	615	-20	1,5	-30	-6,6	-76	0,948	86	45,9
1547 Aukra	607	-25	11,1	83	-2,1	-34	0,913	10	55,1
1554 Averøy	619	-17	7,4	40	0,8	-8	0,924	33	53,0
1557 Gjemnes	578	-46	0,9	-37	1,8	1	0,932	51	43,8
1560 Tingvoll	567	-53	-0,6	-54	-2,6	-40	0,939	65	40,8
1563 Sunndal	630	-9	-3,3	-86	-6,2	-73	0,861	-103	37,2
1566 Surnadal	596	-33	-1,2	-62	2,0	3	0,945	78	43,3
1573 Smøla	450	-135	0,7	-39	21,3	180	0,843	-143	34,8
1576 Aure	488	-109	1,3	-32	5,5	35	0,923	31	38,7
1577 Volda	699	39	6,0	23	4,5	26	0,938	63	58,1
1578 Fjord	560	-58	-6,4	-123	-11,1	-117	0,918	21	31,1
1579 Hustadvika	646	2	5,2	14	0,5	-11	0,950	91	53,6
5001 Trondheim	891	173	16,3	144	10,5	81	0,958	108	84,3
5006 Steinkjer	719	53	3,2	-10	4,7	28	0,940	67	56,5
5007 Namsos	693	35	1,0	-35	-0,7	-22	0,937	63	51,2
5014 Frøya	533	-77	20,2	190	32,3	250	0,849	-130	63,7
5020 Osen	462	-127	-7,9	-140	-14,1	-145	0,912	7	22,1
5021 Oppdal	650	5	5,2	14	-2,7	-40	0,938	63	52,5
5022 Rennebu	595	-34	-4,6	-101	-10,5	-112	0,899	-21	34,5
5025 Røros	650	5	0,8	-38	-5,0	-61	0,944	76	47,5

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
5026 Holtålen	520	-86	-1,9	-70	-13,2	-136	0,920	26	33,1
5027 Midtre Gauldal	652	6	5,0	11	16,7	138	0,918	19	55,6
5028 Melhus	770	89	13,0	105	13,5	109	0,935	57	72,3
5029 Skaun	736	65	27,9	250	24,7	212	0,916	16	85,0
5031 Malvik	811	117	12,7	102	21,5	182	0,910	3	75,1
5032 Selbu	657	10	2,1	-23	-7,5	-85	0,928	42	48,0
5033 Tydal	493	-105	-7,4	-134	-12,6	-131	0,890	-41	23,9
5034 Meråker	618	-18	-1,8	-68	-7,0	-80	0,927	40	41,3
5035 Stjørdal	801	110	14,6	124	8,1	59	0,946	82	75,5
5036 Frosta	670	19	5,8	21	14,3	116	0,889	-43	55,7
5037 Levanger	755	78	9,7	66	7,5	54	0,933	52	66,3
5038 Verdal	749	74	5,5	17	4,2	23	0,927	40	60,2
5041 Snåase-Snåsa	541	-72	-3,5	-89	-13,2	-137	0,904	-11	31,9
5042 Lierne	400	-170	-5,1	-108	-6,8	-78	0,905	-7	22,3
5043 Raarvihke - Røyrvik	383	-182	-3,4	-88	-12,4	-130	0,893	-34	21,3
5044 Namsskogan	428	-151	-5,7	-115	-5,0	-61	0,889	-43	23,0
5045 Grong	579	-45	1,0	-36	4,7	28	0,926	38	44,3
5046 Høylandet	513	-91	-1,6	-66	-5,4	-65	0,898	-23	33,5
5047 Overhalla	614	-20	8,9	57	9,6	73	0,908	-1	55,4
5049 Flatanger	464	-125	-2,7	-80	10,3	79	0,849	-131	29,9
5052 Leka	392	-176	-2,6	-78	-1,2	-26	0,842	-144	22,6
5053 Inderøy	678	24	1,8	-26	0,0	-15	0,926	38	50,6
5054 Indre Fosen	615	-20	0,8	-39	-7,4	-84	0,946	81	44,8
5055 Heim	596	-33	-1,0	-59	7,1	50	0,935	57	44,1
5056 Hitra	535	-76	13,3	109	28,8	249	0,912	7	59,4
5057 Ørland	604	-27	6,9	34	14,0	113	0,935	57	54,9
5058 Åfjord	502	-99	1,2	-34	20,4	172	0,913	9	42,1
5059 Orkland	722	55	4,9	10	-0,2	-17	0,943	74	57,7
5060 Nærøysund	563	-56	6,4	27	15,7	129	0,943	75	52,3
5061 Rindal	592	-36	-0,6	-55	-0,2	-18	0,915	15	41,7
1804 Bodø	792	104	11,9	92	8,3	61	0,950	91	72,2
1806 Narvik	679	25	0,1	-46	-6,0	-70	0,944	76	48,4
1811 Bindal	417	-158	-10,3	-168	-22,4	-221	0,892	-37	13,7
1812 Sømna	499	-101	-1,9	-70	-4,2	-54	0,893	-34	32,2
1813 Brønnøy	608	-25	4,2	2	2,1	3	0,937	62	49,7
1815 Vega	383	-182	-4,3	-99	-7,7	-86	0,843	-143	18,7
1816 Vevelstad	368	-192	-0,8	-57	-11,0	-116	0,793	-250	18,4
1818 Herøy (Nordl.)	464	-125	7,7	43	4,2	23	0,905	-7	43,0
1820 Alstahaug	653	7	2,9	-14	4,4	25	0,944	76	52,0
1822 Leirfjord	557	-60	11,1	83	-12,8	-133	0,872	-80	47,4

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
1824 Vefsn	688	31	0,5	-42	5,9	39	0,943	75	51,9
1825 Grane	478	-116	-0,5	-53	2,5	8	0,811	-212	29,7
1826 Hattfjelldal	450	-135	-5,5	-112	-9,4	-102	0,861	-104	22,4
1827 Dønna	420	-156	-2,9	-81	-1,6	-30	0,877	-68	25,8
1828 Nesna	492	-106	0,3	-44	-1,9	-33	0,903	-12	35,3
1832 Hemnes	561	-58	-0,6	-54	-2,1	-35	0,927	39	39,9
1833 Rana	708	45	4,1	0	4,3	24	0,955	100	57,5
1834 Lurøy	350	-205	1,1	-34	6,4	43	0,875	-74	27,2
1835 Træna	315	-230	0,2	-45	5,8	38	0,739	-250	19,7
1836 Rødøy	330	-219	-4,2	-97	-9,3	-101	0,829	-174	14,4
1837 Meløy	487	-109	-4,7	-102	-14,5	-148	0,927	41	28,0
1838 Gildeskål	475	-118	-3,7	-90	10,9	85	0,877	-69	31,2
1839 Beiarn	438	-144	-10,1	-166	-5,2	-63	0,825	-183	15,6
1840 Saltdal	597	-32	-1,5	-65	-3,4	-47	0,917	19	40,5
1841 Fauske-Fuosso	671	19	3,0	-12	5,1	32	0,935	57	53,0
1845 Sørfold	547	-67	-2,3	-74	-2,3	-37	0,752	-250	30,3
1848 Steigen	398	-171	-3,3	-87	8,0	58	0,878	-66	25,9
1851 Lødingen	545	-69	-7,4	-134	-14,1	-145	0,925	35	28,8
1853 Evenes	535	-76	3,1	-11	-13,6	-141	0,846	-137	35,7
1856 Røst	369	-192	-16,2	-237	-18,4	-184	0,786	-250	0,0
1857 Værøy	385	-181	-0,8	-57	0,9	-7	0,739	-250	22,0
1859 Flakstad	520	-86	-8,9	-153	-8,7	-95	0,827	-178	21,6
1860 Vestvågøy	629	-10	7,2	37	7,2	51	0,929	45	55,1
1865 Vågan	652	6	6,9	33	8,9	66	0,947	85	57,5
1866 Hadsel	599	-31	1,8	-27	1,0	-6	0,910	2	44,8
1867 Bø (Nordl.)	508	-95	-7,8	-139	-1,6	-30	0,916	15	28,1
1868 Øksnes	588	-39	0,7	-39	6,1	41	0,898	-22	43,4
1870 Sortland	673	21	8,1	47	2,5	7	0,928	42	57,8
1871 Andøy	514	-90	-5,2	-109	-19,2	-192	0,928	42	28,1
1874 Moskenes	440	-142	-6,9	-129	-0,4	-19	0,831	-169	20,6
1875 Hamarøy - Hábmer	393	-175	-0,9	-58	-1,0	-25	0,928	41	28,9
5401 Tromsø	804	112	15,2	131	15,2	124	0,951	93	78,2
5402 Harstad - Hársttåk	737	66	5,1	12	1,7	1	0,945	79	59,4
5403 Alta	709	46	11,8	91	10,6	82	0,945	79	66,8
5404 Vardø	509	-94	-2,9	-82	-4,6	-58	0,871	-81	30,6
5405 Vadsø	632	-8	-3,0	-83	-7,2	-82	0,938	65	41,4
5406 Hammerfest	676	23	9,4	62	5,8	38	0,943	75	60,9
5411 Kvæfjord	586	-40	-5,7	-115	-10,5	-112	0,926	37	34,0
5412 Tjeldsund	538	-74	2,3	-21	3,0	12	0,930	47	42,8

Kommune	Geografi		Demografi		Økonomisk vekst				Distriktsindeksen
	SSB-sentralitet		Befolkningsvekst		Sysselsettingsvekst		Herfindahlsindeksen		
	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	Indikatorverdi	Prosentvis avvik fra gjennomsnittet	
5413 Ibestad	438	-144	-4,5	-101	-0,9	-24	0,822	-188	22,5
5414 Gratangen	496	-103	-4,0	-94	8,1	59	0,899	-21	32,7
5415 Loabák - Lavangen	504	-97	1,9	-26	13,3	106	0,808	-219	36,1
5416 Bardu	581	-44	1,2	-33	2,1	3	0,905	-8	43,0
5417 Salangen	554	-62	-0,9	-58	5,3	33	0,907	-3	39,7
5418 Målselv	577	-46	4,9	9	-0,4	-19	0,934	54	47,7
5419 Sørreisa	613	-21	3,8	-2	0,6	-10	0,912	8	48,0
5420 Dyrøy	495	-104	-7,2	-132	-8,2	-91	0,844	-141	22,9
5421 Senja	600	-30	2,8	-15	8,4	62	0,935	57	48,9
5422 Balsfjord	560	-58	2,3	-20	1,4	-2	0,930	46	44,0
5423 Karlsøy	441	-141	-5,5	-112	3,0	12	0,866	-93	24,7
5424 Lyngen	472	-120	-10,1	-166	-11,7	-123	0,936	60	22,1
5425 Storfjord- Omasvuotna- Omasvuono	505	-97	-1,5	-65	14,7	120	0,907	-4	37,9
5426 Gáivuotna- Kåfjord- Kaivuono	431	-148	-6,2	-121	4,2	23	0,891	-38	24,8
5427 Skjervøy	564	-55	0,7	-39	-0,3	-18	0,825	-182	36,7
5428 Nordreisa	573	-49	4,6	6	-2,7	-40	0,939	67	46,9
5429 Kvænangen	437	-144	-9,6	-161	-8,1	-90	0,887	-48	18,6
5430 Guovdageaidnu- Kautokeino	481	-113	-1,6	-66	-0,4	-20	0,895	-30	32,3
5432 Loppa	368	-192	-15,6	-231	-17,8	-179	0,842	-145	3,1
5433 Hasvik	351	-204	7,7	43	3,5	16	0,848	-131	32,5
5434 Måsøy	402	-169	-5,7	-114	-13,6	-140	0,818	-197	16,0
5435 Nordkapp	533	-77	1,2	-34	-0,3	-18	0,910	2	39,6
5436 Porsanger- Porsángu- Porsanki	539	-73	-1,4	-64	-1,8	-32	0,941	70	38,4
5437 Kárášjohka- Karasjok	565	-55	-4,1	-95	-1,9	-33	0,904	-10	35,3
5438 Lebesby	435	-146	-0,3	-51	8,4	61	0,823	-187	28,9
5439 Gamvik	408	-164	14,0	117	22,4	190	0,775	-250	44,5
5440 Berlevåg	432	-148	-7,5	-136	-1,8	-32	0,829	-173	18,9
5441 Deatnu-Tana	484	-111	-1,7	-68	4,1	22	0,943	76	35,8
5442 Unjárga-Nesseby	471	-120	7,2	37	13,0	104	0,881	-61	43,5
5443 Båtsfjord	543	-70	9,5	63	12,9	103	0,814	-205	47,3
5444 Sør-Varanger	630	-9	5,5	17	5,9	38	0,940	69	53,6

Utgitt av:
Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Publikasjonskode: H-2461 B
Layout: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon 05/2020

